

Osanottajat

Arkkipiispa Jukka Paarma	Turku	
Piispa Olavi Rimpiläinen	Oulu	
Biskop Erik Vikström	Borgå	
Piispa Eero Huovinen	Helsinki	
Piispa Voitto Huotari	Mikkeli	
Piispa Jorma Laulaja	Lapua	
Piispa Wille Riekkinen	Kuopio	(poissa)
Piispa Juha Pihkala	Tampere	
Piispa Ilkka Kantola	Turku	
Kenttäpiispa Hannu Niskanen		
Aessori Kari Mäkinen	Turku	
Aessori Erkki Ranta	Tampere	
Aessori Timo Määttä	Oulu	
Aessori Reijo Kataja	Mikkeli	
Assessor Allan Franzén	Borgå	
Aessori Pertti Voutilainen	Kuopio	
Aessori Heikki Sariola	Lapua	
Aessori Helena Haataja	Helsinki	
Kirkkoneuvos Heikki Mäkeläinen		
Vs. piispainkokouksen sihteeri Raimo Turunen		
Arkkipiispan sihteeri Heikki Jääskeläinen		

VALMISTUSVALIOKUNTA

Valmistusvaliokunta kokoontui Helsingissä
17.12.1998 sekä 7. ja 18.1.1999.

Jäsenet

Piispa Juha Pihkala, puheenjohtaja
Aessori Kari Mäkinen
Aessori Timo Määttä
Aessori Pertti Voutilainen
Vs. piispainkokouksen siht. Raimo Turunen, sihteeri

1 §

Piispainkokouksen istunnon avaus

Piispainkokouksen istunto Helsingissä, kirkon toimitalossa, alkoi tiistaina 9.2.1999 klo 9.00.

Istunnon aluksi *arkkipiispa Jukka Paarma* johti aamuroukousen (laudes). Tämän jälkeen *arkkipiispa Paarma* piti seuraavan puheen:

EKUMENIA ON YHTEISTYÖTÄ

Kun minut loppiaisena 6. tammikuuta 1999 vihittiin arkkipiispan virkaan Turun tuomiokirkossa, kansallispyhätössämme, mukana oli oman kirkkomme edustajien lisäksi suuri määrä ekumeenisia vieraita Suomesta ja muualta maailmasta. Tuomiokirkon alttarin äärelle astelleessa kulkueessa oli anglikaanisten, luterilaisten ja ortodoksisten piispojen lisäksi roomalaiskatolisen kirkon, baptistien, metodistien ja vapaakirkkojen edustajia.

Arkkipiispan vihkimyksessä tuli kauniilla tavalla näkyviin kirkkomme asema ekumeenisella kartalla. Suomen evankelis-luterilainen kirkko on tänään aktiivisesti mukana kirkkojen yhteisissä pyrkimyksissä. Kirkkomme on Luterilaisen maailmanliiton, Kirkkojen maailmanneuvoston, Euroopan kirkkojen konferenssin ja Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston sekä oman maamme tärkeimmän ekumeenisen järjestön, Suomen ekumeenisen neuvoston jäsenkirkko.

Ekumeenisten vieraiden läsnäolo ja heidän tervehdyksensä arkkipiispan vihkimyksessä olivat merkittäviä minulle henkilökohtaisesti. Samalla heidän läsnäolonsa oli tietenkin ja ensisijaisesti osoitus kirkkomme jo vuosia jatkuneista ekumeenisista pyrkimyksistä ja siitä, miten arvostettu yhteistoimintakumppani kirkkomme on. Kirkollamme onkin luultavasti yhdet kristikunnan monipuolisimmista ja laajimmista yhteyksistä muihin kirkkoihin ja kristillisiin tunnustuskuntiin. Tähän nykyiseen asiaan tilaan on päästy monien vuosien ja vuosikymmenien johdonmukaisella työllä ja toiminnalla.

Me, jotka nyt olemme vastuuvuorossa, voimme hyvin soveltaa itseemme Jeesuksen sanat Johanneksen evankeliumista: "Toiset ovat tehneet työn, mutta te pääsette korjaamaan heidän vaivannäkönsä hedelmät" (Joh. 4:38). Tarkoitan tässä monia vuosikymmenten aikana ekumenian saralla vaivaa nähneitä ja erityisesti kunnianarvoisia edeltäjiäni Martti Simojokea, Mikko Juvaa ja John Vikströmiä. Heidän työnsä kantaa hedelmää.

*

Turun tuomiorovastina olen tavannut viime vuosien aikana useimmat Turussa käyneet kirkkomme viralliset vieraat. Heitä on ollut paljon, ja vierailijoiden määrä on lisääntynyt jatkuvasti. Yhteistyötä kirkkomme kanssa arvostetaan ja sen ääntä kuullaan mielellään ekumeenisissa yhteyksissä. Esimerkiksi nyt ajankohtaisessa keskustelussa Yhteisestä julistuksesta vanhurskauttamisopista on suomalaisen luterilaisen teologian panos ollut merkittävä. Haluankin tässä yhteydessä kiittää piispa Eero Huovista

hänen merkittävästä uurastuksestaan luterilaisten kirkkojen ja roomalaiskatolisen kirkon kasvavan yhteisymmärryksen hyväksi.

Olen havainnut kirkkomme ekumeenisten suhteiden hoidossa määrätietoisien pyrkimyksen edustaa kirkkoamme mahdollisimman hyvin ja tasapainoisesti kaikkiin kirkkoihin ja tunnustuskuntiin päin. Pidän oikeana ja lopulta kestävimpanä ekumeenisena linjana sitä, minkä kirkkohallituksen ulkoasiain osasto on määritellyt pyrkimyksekseen: olla sama kirkko kaikkiin suuntiin.

Kirkkomme ekumeenisissa yhteyksissä kohtaamme kristillisen uskon ilmenemismuotojen koko kirjon. Tähän kristikunnan rikkauden ja moninaisuuden mutta myös jakautumisen ja hajanaisuuden kohtaamiseen kirkollamme on hyvät valmiudet. Samalla on kuitenkin todettava, että kontaktien laajuuteen ja syvyyteen verrattuna käytettävissä olevat voimavarat ovat pienet. Yhteyksien erilaisuus ja moninaisuus asettaa ekumeenisia yhteyksiä hoitaville suuret teologiset ja sosiaaliset vaatimukset. Eri asiat korostuvat eri yhteyksissä. Keskusteluissa vaikkapa roomalaiskatolilaisten, ortodoksien, baptistien ja anglikaanien kanssa tarvitaan monipuolista asiantuntemusta ja huolellista valmistautumista. Ekumeenisiin yhteyksiin osallistuvien joukkoa tulisi kaikilla tasoilla laajentaa.

Utteraa työtä vaatii myös jo saavutettujen tulosten tuominen osaksi kirkkojen elämää. Ajattelen erityisesti Porvoon julistusta. Piispainkokous on jo aikaisemmin todennut, että julistus on tavoiteohjelma, johon sitoutumisesta seuraavat johtopäätökset tehdään erikseen. Olemme velvoittautuneet jatkotyöskentelyyn, jossa esimerkiksi virkojen vastavuoroinen tunnustaminen ja kirkon jäsenyyteen liittyvät kysymykset kirjoitetaan omien kirkollisten

säännöstemme sisällöksi. Tämä työ on vielä kesken ja edellytän sen saattamista mahdollisimman pian päätökseen. Itse Porvoon julistus on enemmän lähtölaukaus kuin päätepiste kirkkojen keskinäisen yhteyden tiellä.

*

Kirkollamme on vahva luterilainen identiteetti. Siihen kuuluu olennaisena kirkon jatkuvuuden ja reformaation perinnön vaaliminen. Pari viikkoa sitten Roomassa pidetyssä luterilaisessa Pyhän Henrikin messussa saarnasi katolisen kirkon asiantuntija, teol. toht. Jan Aarts. Hän luonnehti kauniisti kirkkoamme Sanan kirkoksi, joka kunnioittaa ja kuuntelee Jumalan sanaa sekä korostaa, että oikea vastaus Jumalan sanan puhutteluun on usko. Roomalaiskatolinen kirkko puolestaan korostaa Aartsin mukaan kirkon katolisuutta, sen universaalisuutta. Pyhän Henrikin muisto on molemmille kirkolle yhteinen. Sen vaaliminen osoittaa, että Suomen luterilaiset ja katolilaiset ovat saman perinteen lapsia.

Perinteen ja kirkon jatkuvuuden kunnioituksen lisäksi Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle on ominaista ekumeeninen avoimuus. Viime vuosina olemme luoneet ekumeenisiä yhteyksiä myös uusiin suuntiin. Esimerkkinä tästä on amerikkalainen protestanttinen Christian Church - Disciples of Christ -kirkko, jonka edustajat tekivät viime keväänä virallisen vierailun Suomeen. Samoin hiljattain alkaneet keskustelut suomalaisten baptistien kanssa ovat uusi, mielenkiintoinen avaus.

Kotimaisessa ekumeniassa yhden merkittävän kirkkojenvälisen yhteisen haasteen tulee muodostamaan alkanut uskonnonvapaus-

lainsäädännön kokonaisuudistus, johon valtiovalta on laajasti kutsunut mukaan maassamme toimivien kirkkojen edustajia. Uskonnonvapauden mahdollisimman laaja ja positiivinen toteutuminen on niin Suomessa toimivien kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen kuin koko yhteiskunnankin intressissä.

*

Palasin pari viikkoa sitten Roomasta. Julkisuudessa korostui tämän vierailun yhteydessä luonnollisesti tapaaminen paavi Johannes Paavali II:n ja kardinaali Edward Cassidyn kanssa. Tärkeitä Roomassa olivat ja ovat myös yhteydet luterilaisten ja anglikaanien kanssa. Pieni Italian evankelis-luterilainen kirkko ja sen Rooman seurakunta, jonka yhteydestä nyt kaupungin ja sen ympäristön suomalainen väki on saanut seurakunnallisen toimipisteen, on löytänyt oman tapansa elää luterilaisena vähemmistökirkkona enemmistönä olevan katolilaisuuden ja protestanttisten kirkkojen välimaastossa.

Rooman matkan kokemukset vahvistavat sitä, mitä olemme kokeneet myös Itä-Euroopassa. Hoitamalla hyvin suhteitaan roomalaiskatoliseen kirkkoon ja ortodoksiseen kirkkoon kirkkomme voi palvella myös luterilaisia sisarkirkkoja, jotka elävät pieninä vähemmistöinä suurten enemmistökirkkojen keskellä.

Kirkkomme erityinen ekumeeninen tehtävä on vaalia monipuolisia yhteyksiään kaikkiin suuntiin, toteuttaa ekumeenista ohjelmaansa olla mitä erilaisimmissa yhteyksissä aina sama kirkko kaikkiin suuntiin. Tähänastinen kirkkomme ekumeeninen tie on osoittanut, että tämän vaativan tavoitteen toteuttaminen on mahdollista.

*

Se aihe, josta olen edellä puhunut, korostaa erästä nykyaikana tärkeää kirkkomme olemukseen kuuluvaa piirrettä. Kristillinen kirkko on luonteeltaan universaalinen, yleismaailmallinen. Samalla me edustamme suomalaista kirkollista perinnettä ja oman kansamme kulttuuriperintöä.

Kun valtiollisella ja kulttuurisella tasolla "mennään Eurooppaan", on sinne mentävä tietoisina omasta identiteetistä, omasta kieli- ja kulttuuriperinnöstä, omasta suomalaisesta elämänmuodosta. On mentävä tietoisina, että meillä on jotain annettavaa eikä vain vastaanotettavaa yhteisillä neuvottelu- ja päätöksentekoaarenoilla. Tätä perintöä on viljeltävä ja varjeltava. Ja samalla on pidettävä huoli, että suomalaisen työmiehen, virkamiehen ja maanviljelijän sekä hänen perheensä kohtuulliset edut ja elinmahdollisuudet turvataan muuttuvissa olosuhteissa.

Samalla tavoin on meidän kirkkona käytävä ekumeenisille kohtauspaikoille tietoisina, että meillä suomalaisina luterilaisina, oman arvokkaan perinteemme edustajina, ei ole vain opittavaa vaan myös annettavaa yhteistyössä toisten kristittyjen kanssa. Tämä edellyttää sitä, että niin kuin kirkkomme hallinnossa ja päätöksenteossa, myös ekumeenisten suhteiden kehittämisessä "läpinäkyvyyden", avoimuuden ja julkisuuden periaatetta toteutetaan mahdollisimman pitkälle. Olen tyydytyksellä pannut merkille, että näin on myös pyritty tekemään.

Keskustelu oman kirkkomme sisällä ei voi olla liian laajaa. Kun

ekumenian tiellä otetaan askeleita eteenpäin - ja toivon että niin voidaan jatkossakin tehdä - kirkkomme oman kentän tulisi olla mahdollisimman laajasti niitä askeleita tukemassa ja niitä astumassa. Ekumenia on tässäkin mielessä yhteistyötä.

*

Ekumenian kentällä on paljon ongelmia ja jännityksiä, mutta myös toivon merkkejä. Rukous ja työ Kristuksen kirkon ykseyden puolesta on kutsumuksemme ja tehtävämme. Ekumeeninen liike on ennen kaikkea hengellinen liike. Siksi toistan tässä yhteydessä saman, mitä sanoin Roomassa kristittyjen ykseyden rukousviikolla: Ne, jotka rukoilevat yhdessä ja toistensa puolesta, eivät voi olla kaukana toisistaan. Rukouksen ja työn Kristuksen kirkon ykseyden puolesta tulee jatkua kirkkomme ja sen jäsenten elämässä.

Arkkipiispa Paarma totesi olevansa ensimmäistä kertaa johtamassa piispainkokouksen istuntoa ja toivotti piispainkokouksen istunnon jäsenet ja vs. piispainkokouksen sihteerin tervetulleiksi. Hän julisti istunnon avatuksi.

2 §

Nimihuuto

Toimitetussa nimihuudossa todettiin piispa Wille Riekkisen olevan sairauden takia estynyt ja kaikkien muiden piispainkokouksen jäsenten olevan läsnä.

3 §

Työjärjestyksen hyväksyminen

Työjärjestykseksi hyväksyttiin kokouksen esityslista siten, että tarvittaessa asioiden käsittelyjärjestystä voidaan vaihtaa.

4 §

Pöytäkirjan tarkistajat

Piispainkokous päätti

valita piispainkokouksen istunnon pöytäkirjan tarkistajiksi asessori Pertti Voutilaisen ja asessori Timo Määtän.

5 §

Diakonaattikomitean mietintö

Kirkolliskokouksen vuonna 1994 asettama diakonaattikomitea (puh.joht. piispa Olavi Rimpiläinen) jätti 23.9.1997 mietintönsä "Yhdessä kirkon virassa" (Sarja A 1997:9).

Piispainkokous asetti istunnossaan 16.-17.9.1997 (5 §) työryhmän valmistelemaan ehdotusta piispainkokouksen lausunnoksi kirkolliskokoukselle diakonaattikomitean mietinnöstä. Työryhmän puheenjohtajana toimi kenttäpiispa Hannu Niskanen, jäsenenä asessori Heikki Sariola, diakonissa Helena Tuominen ja asessori Gunnar Weckström sekä sihteerinä koulutusyksikön johtaja Olli Holmström. Työryhmä jätti 31.12.1997 lausuntoehdotuksensa piispainkokoukselle. Valmistusvaliokunta oli 31.12.1997 mennessä saanut myös tuomiokapituleilta lausunnot ko. mietinnöstä.

Työryhmän laatimasta luonnoksesta käytiin 10.- 11.2.1998 (5 ja 21 §) keskustelu, jossa katsottiin tarpeelliseksi vielä jatkaa valmistelua. Sitä varten asetettiin uusi työryhmä, jonka tuli ottaa huomioon sekä aikaisempi lausuntoehdotus että asiasta piispainkokouksen istunnossa esitetyt näkökohdat. Työryhmän puheenjohtajana toimi kenttäpiispa Hannu

Niskanen sekä jäseninä asessori Erkki Ranta, asessori Samuel Salmi ja asessori Heikki Sariola. Työryhmän sihteerinä oli koulutusyksikön johtaja Olli Holmström. Piispainkokouksen sihteerin laatima muistio istunnossa käydystä keskustelusta oli toimitettu työryhmän käyttöön.

Piispainkokouksen istunnossa 25.-27.8.1998 (6 §) käydyssä keskustelussa esille nousi vielä niin paljon tärkeitä näkökohtia, että lausunnon antaminen päätettiin lykätä helmikuun istuntoon 1999 ja luonnos annettiin valmistusvaliokunnalle lopullista viimeistelyä varten.

Valmistusvaliokunta oli ottanut huomioon edellisessä istunnossa käydyn keskustelun sekä eräitä muita tarkentavia näkökohtia ja esitti piispainkokoukselle valmistelemansa lausunnon antamista kirkolliskokoukselle. Valmistusvaliokunnan puheenjohtaja Pihkala totesi lausuntoehdotuksen rakentuvan edellisten työryhmien työskentelylle mutta painopisteen muuttuneen. Perusmuutos on, että lausunnossa katsotaan teologisten perusteiden olevan riittävät pappisvirasta erillisen palveluviran syntymiseksi kirkkoon. Toisaalta on useita selvitettäviä asioita, joiden vuoksi esitetään etenemistä hieman lyhyemmin askelin kuin komitea varsinaisesti on esittänyt.

Yleiskeskustelussa käyttivät puheenvuoroja Huovinen, Vikström, Franzén ja Huotari. Huovinen totesi asian edistyneen nyt hyvään suuntaan. Huotari kyseli periaatepäätöksen tarpeellisuutta ja sisältöä. Hänen mielestään virkakysymyksen käsittelyllä irrallaan maallikkoudesta on suuria seurauksia kirkkomme maallikkouden ymmärtämiseen. Tämä sekä seurakuntien virkarakenteeseen vaikuttavat näkökohdat on otettava huomioon jatkokäsittelyssä.

Lausuntoehdotuksen yksityiskohtaisessa käsittelyssä puheenvuoroja käyttivät Huovinen, Ranta, Huotari, Pihkala, Laulaja, Sariola, Vikström, Mäkeläinen, Kantola, Rimpiläinen, Haataja, Voutilainen, Paarma ja Kataja.

Keskustelussa kiinnitettiin huomiota pappisviran luonteeseen Jumalan sanan palveluksessa olevana saarnavirkana, jolta tulee edellyttää luterilaisesta traditiosta nousevaa syvällistä klassisen teologian ja eksegetiikan osaamista. Diakonian viran osalta kyseltiin sen suhdetta uskon syntymiseen. Onko diakonian tavoite uskon syntyminen, kun on ajateltu myös päinvastoin, että rakkauden teon lisäksi sillä ei saa olla mitään muuta tavoitetta? Diakonian todettiin käytännössä olevan monin tavoin yhteydessä sanan julistamiseen ja sillä tavoin sen edistävän sekä uskon syntyä että kasvua.

Huotari otti esille lausuntoluonnoksessa esitetyn komitean periaatteessa myönteisen kannan diakonaatin edustajan oikeuteen saarnata jumalanpalveluksessa kirkkoherran luvalla ja jopa toimittaa sanajumalanpalvelus. Hän totesi kyseessä olevan ison periaateasian, johon ei vielä ole syytä ottaa kantaa vaan siirtää se jatkotyöskentelyyn.

Lausuntoehdotuksen kohta, jossa käsiteltiin etenemisjärjestystä, herätti eri suuntiin meneviä mielipiteitä. Kysymys on siitä, voidaanko nyt esitetyin perustein tehdä diakonaatista periaatepäätös todeten, ettei sille ole olemassa teologisia esteitä, vai pitääkö saman tien olla valmis tekemään käytännön johtopäätöksiä.

Valmistusvaliokuntaa pyydettiin käydyn keskustelun pohjalta tekemään korjattu esitys. Asian jatkokäsittely siirrettiin seuraavaan istuntopäivään.

(Jatkokäsittely 23 §:ssä)

6 §

Uskontunnustusten uusien suomen- ja ruotsinkielisten käännösten aikaansaaminen

Kirkolliskokous oli 4.11.1998 käsitellessään käsikirjakomitean mietintöjä 4-5/1997, jotka koskevat Herran rukouksen ja uskontunnustusten suomenkielisiä sanamuotoja, päättänyt pyytää piispainkokousta ryhtymään toimenpiteisiin uskontunnustusten uusien suomenkielisten käännösten aikaansaamiseksi ottaen huomioon muissa kirkoissa tapahtuva kehitys. Samoin kirkolliskokous oli 4.11.1998 käsitellessään käsikirjakomitean mietintöä 6/1997, joka koskee uskontunnustusten ja Herran rukouksen uusien ekumeenisten ruotsinkielisten käännösten käyttöönottoa, päättänyt pyytää piispainkokousta ryhtymään toimenpiteisiin uskontunnustusten uusien ruotsinkielisten käännösten aikaansaamiseksi ottaen huomioon Ruotsissa tapahtuva ekumeeninen käännöstyö. Kirkolliskokouksen käsikirjavalioikunta sekä perustevalioikunta olivat selvittäneet käännöstarpeita laajasti eri näkökulmista ja todenneet mm., että yksittäisten käännöstarkistusten sijaan on tärkeämpää uskontunnustusten käännösten kokonais-valtainen tarkistaminen. Perustevalioikunta oli esittänyt käännöstyölle kymmenen keskeistä periaatetta. Perustevaliokunnan lausuntoa varten teol. lis. Matti Poutiainen on laatinut

Apostolisen uskontunnustuksen ja Nikean uskontunnustuksen eri kielisiä sanamuotoja vertailevan selvityksen.

Valmistusvaliokunta esitti, että kirkolliskokouksen pyytämät käännöstyöt voidaan tehdä yhdessä työryhmässä ja oli tehnyt esityksen työryhmästä.

Asiasta käyttivät puheenvuoroja Turunen, Pihkala, Rimpiläinen, Vikström, Huovinen, Huotari, Mäkeläinen, Paarma, Haataja ja Kataja.

Todettiin, että käännöstyö on syytä tehdä nopeassa aikataulussa siten, että se voidaan ottaa huomioon kirkkokäsikirjaa uudistettaessa sekä uudessa katekismuksessa. Käännöstyössä joudutaan ottamaan huomioon Ruotsissa tehtävä vastaava työ sekä Ruotsin kirkon päätökset.

Esitettiin kysymys, tulisiko meillä pyrkiä ekumeenisiin käännöksiin. Pyrkimys todettiin sinänsä erinomaiseksi tavoitteeksi vähemmistökirkojemme kannalta. Toisaalta tällöin on harkittava Suomen ekumeenisen neuvoston osallistumista työhön. Ekumeeninen käänнос on joka tapauksessa syytä tehdä yhdessä muiden tahojen kanssa. Todettiin, että työryhmän tehtäväksiannossa ekumeeninen ulottuvuus on jo olemassa.

Keskustelun pohjalta työryhmälle määriteltiin varsin ripeä

aikataulu.

Piispainkokous päätti

1. *asettaa työryhmän uskontunnustusten uusien suomen- ja ruotsinkielisten käännösten aikaansaamiseksi ottaen huomioon muissa kirkoissa tapahtuva kehitys;*
2. *nimetä työryhmään jäseniksi teologisten asian sihteeriksi, teol. toht. Juhani Forsbergin, prof. Karl-Johan Hanssonin, prof. Gunnar af Hällströmin, hiippakuntapastori, fil. toht. Päivi Jussilan ja pastori, teol. lis. Matti Poutiaisen;*
3. *nimetä työryhmän koollekutsujaksi Juhani Forsbergin ja sihteeriksi Matti Poutiaisen. Työryhmällä on oikeus kuulla tarpeellisiksi katsomiaan asiantuntijoita; ja*
4. *pyytää työryhmää jättämään esityksensä syyskuussa 1999 kokoontuvalle piispainkokoukselle.*

7 §

Apokryfikirjojen kääntäminen

Lapuan hiippakunnan asessori Heikki Sariola oli 7.11.1998 esittänyt piispainkokoukselle aloitteen tekemistä kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokous ryhtyisi toimenpiteisiin

Vanhan testamentin (VT) apokryfikirjojen kääntämiseksi. Aloitteessaan asessori Sariola totesi, että raamatunkäännöksen valmistumisesta on nyt kulunut kuusi vuotta. Raamatunkäännöstyö jäi kuitenkin kesken, koska määrärahaa ei myönnetty VT:n apokryfikirjojen kääntämistä varten. Ratkaisu oli silloin ymmärrettävä ja perusteltu. Mutta mitä pidemmälle aika kuluu, sitä ongelmallisemmaksi se muodostuu. Historiallisesti katsoen rajaus oli poikkeuksellinen, sillä silloin jätettiin ensimmäistä kertaa suomentamatta kyseiset kirjat. Aloitteen mukaan myös luterilaisen raamattuteologian kannalta on ongelmallista, että apokryfikirjat jätettiin kääntämättä. Ratkaisu heijastelee kansainvälisten raamattuseurojen taustalta nousevaa perinnettä, joka meilläkin on varsin tuttu tältä vuosisadalta. Se on vieras luterilaiselle ja vanhojen kirkkojen traditiolle.

Valmistusvaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että apokryfikirjat sisältyivät VT:n liitteenä ensimmäiseen suomenkieliseen Raamattuun vuodelta 1642. Ne ovat olleet mukana kaikissa Lutherin mukaisissa vanhoissa kirkko-raamatuissamme. Gezeliusten raamattuteoksesta (1711-1728) ne puuttuvat, nähtävästi taloudellisista syistä. 1900-luvulla ne ovat puuttuneet useimmista raamatunpainoksistamme, koska ne on kustantanut tai kustantamista on avustanut British and Foreign Bible Society eikä seura ole reformoitujen kirkkojen omaksuman näkemyksen mukaan apokryfikirjoja tahtonut

levittää.

Uusin apokryfikirjojen käännös hyväksyttiin vuoden 1938 kirkolliskokouksessa. Nykyisen raamatunkäännöstyön aikana piispainkokous teki keväällä 1984 kirkolliskokoukselle aloitteen VT:n apokryfikirjojen kääntämiseksi ajanmukaiselle suomen kielelle (piispainkokouksen esitys kirkolliskokoukselle nro 1/1984). Kirkolliskokouksen perustevaliokunta liittyi mietinnössään nro 7/1984 piispainkokouksen perusteluihin.

Kirkolliskokous päätti syksyllä 1984 ryhtyä toimenpiteisiin VT:n apokryfikirjojen kääntämiseksi suomen kielelle mm. antaen raamatunkäännöskomitealle tehtäväksi esittää vuoden 1986 kirkolliskokoukselle suunnitelma käännöstyön kustannuksista, rahoituksesta ja järjestelyistä sekä työssä noudatettavista käännösperiaatteista.

Keväällä 1987 kirkolliskokous päätti mm. antaa raamatunkäännöskomitealle tehtäväksi asettaa nelijäseninen työryhmä suomentamaan VT:n apokryfikirjat komitean maaliskuussa 1986 kirkolliskokoukselle jättämän mietinnön periaatteiden mukaisesti ja että suomentamistyöhön saadaan ryhtyä vasta kun rahoitus on varmistettu. Taloudellisista syistä käännöstyön organisointi oli tarkoitus tehdä varsinaista raamatunkäännöstyötä kevyemmäksi. Määrärahaa apo-

kryfikirjojen kääntämistä varten ei kuitenkaan myönnetty eikä kirkolliskokous ole vuoden 1987 jälkeen asiaan muutoin palannut.

Valmistusvaliokunta katsoi, että asessori Sariolan aloite oli aiheellinen. Sen mielestä ne perustelut, jotka piispainkokous esitti aloitteessaan keväällä 1984 kirkolliskokoukselle sekä ne, jotka kirkolliskokouksen perustevaliokunta mietinnössään nro 7/1984 esitti, ovat edelleen voimassa. VT:n apokryfikirjat ovat sellainen osa luterilaista Raamatun käyttöperinnettä, että on hyvin perusteltua ryhtyä toimenpiteisiin uuden käännöksen aikaansaamiseksi.

Asiasta käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Niskanen, Huotari, Rimpiläinen, Ranta ja Sariola.

Niskanen totesi, että tämänkertaista aloitetta ei kannata sitoa rahoituksen järjestelyyn, kuten edellinen aloite oli sidottu.

Huotari esitti, että kirjeessä kirkolliskokoukselle on syytä luetella, mitä apokryfikirjat ovat. Sariola totesi, että siinä tapauksessa on harkittava mainitaanko nykyisin käännetty apokryfikirjat vaiko raamatunkäännöskomitean osamietinnössä mainitut. Keskustelussa kannatettiin jälkimmäistä vaihtoehtoa.

Valmistusvaliokunnan esitykseen tehtiin lisäksi joitakin muo-
dollisia korjausesityksiä ja valmistusvaliokuntaa pyydettiin
jatkokäsittelyä varten tarkentamaan käydyn keskustelun
pohjalta esitystään.

Asian jatkokäsittely siirrettiin seuraavaan istuntopäivään.

(Jatkokäsittely 24 §:ssä)

8 §

Pappisasessorien työmäärä ja tehtävien vaatiman työajan korvaaminen seurakunnalle

Piispainkokous oli istunnossaan 25.-27.8.1998 (9 §) käsitellyt
pappisasessori Matti Perälän tekemää aloitetta pap-
pisasessorien tehtävien vaatiman työajan korvaamisesta
seurakunnalle ja pappisasessorien työajan inhimillistämisestä.
Aloite pohjautui pappisasessorien tapaamisessa 18.-
19.5.1998 Haapaniemen hiippakuntakartanossa Kuorta-neella
käytyihin keskusteluihin.

Aloitteessa todettiin, että pappisasessorin tehtäväkuva kaipaa selkiinnyttämistä ja pappisasessorin tehtävien vaatiman työajan korvaaminen seurakunnalle on kohtuullista. Pappisasessorien tehtävät ovat lisääntyneet ja niihin käytetty aika on kasvanut. Kirkkoherralta vaadittava seurakuntatyön johtamisen tutkinto ja pastoraalitutkintouudistus tulevat vielä lisäämään pappisasessorien työmäärää.

Pappisasessori hoitaa tehtävänsä oman seurakuntavirkansa tehtävien ohella. Periaatteessa pappisasessorin seurakunta antaa osan pappinsa työajasta hiippakunnan käyttöön, käytännössä pappisasessori hoitaa työtehtävänsä osaksi seurakunnan työajalla ja osaksi vapaa-aikanaan. Jottei yhtä seurakuntaa rasitettaisi liikaa, pappi voidaan valita asessoriksi samasta seurakunnasta vain kahdeksi kolmivuotiskaudeksi (KJ 19:2,2). Pappisasessorien koke-mukset ja Haapaniemen kokouksessa tehty kartoitus kuitenkin osoittavat, että asessorin tehtävien hoitaminen vie papilta suuren osan seurakunnan työajasta.

Edellinen valmistusvaliokunta oli todennut, että pappisasessorin tehtäväkuvan tutkiminen ja mahdollisten muutosten tekeminen liittyvät vireillä olevaan hiippakuntahallinnon uudistushankkeeseen. Sen mielestä pappisasessorin tehtävien vaatiman työajan korvaaminen seurakunnalle voitaisiin toteuttaa niin, että kirkon kes-

kusrahaston talousarvioon kaikkien kahdeksan hiippakunnan määrärahoihin lisättäisiin yhden seurakuntapastorin (H 35) palkkaukseen tarvittava summa. Tästä määrärahasta pappisasessorien seurakunnat voisivat anoa korvausta, jos ne palkkaisivat osa-aikaisen papin seurakuntaan pappisasessorin virkakauden ajaksi. Enimmillään korvaus voisi olla 50 % kokoaikaisen papin palkkauksesta.

Piispainkokouksen istunnossa 25.-27.8.1998 käydyssä keskustelussa asetuttiin yleisesti tukemaan aloitteessa esitettyä ja valmistusvaliokunnan edelleen kehittämää ajatusta pappisasessorien tehtävien vaatiman työajan korvaamisesta ao. seurakunnalle. Asessoreita tarvittaisiin yhä enemmän hiippakunnallisessa toiminnassa. Valmistusvaliokunta sai tehtäväkseen jatkaa valmisteluja ja tuoda asian uusintakäsittelyyn kevään 1999 istuntoon.

Valmistusvaliokunta viittasi aikaisemman istunnon yhteydessä esitettyihin näkökohtiin ja ehdotti, että piispainkokous tekee kirkkohallitukselle esityksen tarvittavan määrärahan ottamisesta kirkon keskusrahaston talous-arvioon vuoden 2000 talousarvioehdotuksesta alkaen. Kullekin hiippakunnalle esitettävän määrärahan suuruus olisi seurakuntapastorin (H 35) vuosipalkkaa vastaava summa. Määrärahan käytöstä päättäisi kukin tuomiokapituli.

Keskustelussa käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Vikström,

Laulaja, Huovinen, Ranta, Huotari, Mäkeläinen, Haataja, Paarma ja Kantola. Vikström sanoi valmistusvaliokunnan esityksen olevan aika kallis kirkolle. Onko piispainkokouksen vastuullista tehdä tällaista esitystä?

Keskustelussa ilmaistiin, ettei näköpiirissä ole helpotusta pappisasessorien tehtäväkuvaan. Todettiin myös, etteivät asessorit vaadi omaan palkkaansa korotusta vaan aloite lähtee liikkeelle seurakuntien tarpeista.

Aloite on osoitus yhteisestä huolesta sen suhteen, miten hiippakunnat ja tuomiokapitulit voisivat paremmin kantaa kaitsentavastuutaan. Asia liittyy kokonaisuuteen, jossa ovat mukana pastoraalikoulutustyöryhmän esittämä neljänsien hiippakuntasihteerien virkojen palauttaminen, hiippakuntahallinnon uudistaminen ja mahdolliset hiippakuntajaot. Hiippakuntahallintouudistus nostaa esille useita piilossa olleita paineita. Erilliskäytös parempi olisikin, että hiippakunnille osoitetaan lisää resursseja ja kukin hiippakunta ratkaisee, miten niitä käyttää. Tilanne on hankala, jos erilaiset hiippakunnallisen toiminnan kehittämistarpeet joutuvat kilpailemaan keskenään. Jo pelkkä kirkolliskokouksen päättäjä kirkkoherroilta vaadittava seurakuntatyön johtamisen tutkinto tuottaa lisätyötä tuomiokapituleille.

Todettiin myös tuomiokapitulien voivan periaatteessa tälläkin

hetkellä korvata seurakunnille asessorien kuluja omista varoistaan.

Asian käsittelyä päätettiin jatkaa seuraavana istuntopäivänä. Valmistusvaliokuntaa pyydettiin jatkokäsittelyä varten laatimaan uusi päätösesitys, jossa olisi otettu huomioon erillisten rahantarpeiden mahdollinen kytkeminen toisiinsa.

(Jatkokäsittely 25 §:ssä)

9 §

Lasten ehtoollisella käynnin edistäminen ja käyntiä koskevat ohjeet

Kirkolliskokous oli 7.5.1998 käsitellessään hiippakuntakokouksesitystä nro 5/1998 pyytänyt piispainkokousta hiippakuntakokouksesityksen pohjalta tutkimaan piispainkokouksen lasten ehtoollista koskevia ohjeita ja ryhtymään harkintansa mukaan niihin toimenpiteisiin, joita lasten ehtoollisella käynnin edistäminen edellyttää.

Käsittelyn pohjana olleen Kuopion hiippakunnan hiippakuntakokouksen esityksen mukaan lasten ehtoolliselle osallistumisen edistämiseksi tarvittaisiin ainakin seuraavia

toimenpiteitä: 1. Opetusmateriaalin tuottaminen ja koulutuksen järjestäminen, 2. Lapsen valmistamisen uudelleenarviointi, 3. Admissiokeskustelujen tarjoaminen, 4. Sakramenttikoulun perustaminen, 5. Rippikoulukommuunion salliminen, 6. Saattajien määrittelemine ja 7. Ikärajan poistaminen.

Kirkolliskokouksen yleisvaliokunta oli antanut asiasta mietinnön nro 3/1998. Siinä kerrataan asian aikaisempaa käsittelyä ja todetaan, että hiippakuntakokouksesityksen toimenpide-ehdotuksista kohdat 1-4 liittyvät kirkkojärjestyksen (KJ 2:11) lasten ehtoolliselle osallistumiseen asettamista edellytyksistä ensimmäiseen eli lapsen valmistamiseen ehtoolliselle. Kohdat 5 ja 6 liittyvät kirkkojärjestyksen toiseen edellytykseen, kysymykseen siitä, keiden seurassa konfirmoimaton lapsi saa tulla ehtoolliselle. Kohta 7 ei liity kirkkojärjestyksen säännöksiin, vaan niitä tulkitseviin piispainkokouksen ohjeisiin.

Yleisvaliokunta katsoi, että lasten ehtoollisopetusta ja ehtoolliselle valmistamista on syytä kehittää, mutta ei ottanut yksilöidysti kantaa lasten valmistamista koskeviin toimenpide-ehdotuksiin (1-4). Valiokunta totesi, että asiaa on syytä valmistella kokonaisuutena ottaen huomioon mm. jumalanpalvelusuudistus ja siihen liittyvä ohjeisto. Valiokunnan mukaan on tarpeen turvata jatkossa myös se

mahdollisuus, että saattajiensa kanssa ehtoollispöytään tuleva lapsi siunataan.

Käsitellessään rippikoulukommuunion sallimista ja saattajien määrittelyä (toimenpide-ehdotukset 5 ja 6) valiokunta katsoi, että ongelma ei ole niinkään kirkkojärjestyksen säännöksissä kuin niiden tulkinnassa. Tulkintaa olisi valiokunnan mukaan avarrettava.

Ehtoolliselle osallistuvien ikärajan (toimenpide-ehdotus 7) valiokunta ei näe aiheuttaneen ongelmia, vaan käytäntö on ollut joustava.

Valmistusvaliokunta arvioi kirkolliskokouksen selvityspyyntöä eri näkökulmista. Kirkolliskokous teki 24.10.1973 periaatepäätöksen lasten osallistumisesta ehtoolliselle ja hyväksyi 10.11.1977 sitä koskevan kirkkolain muutoksen, joka astui voimaan 1.10.1979. Kirkkolain uudistuksessa 1994 säädös jäi ennalleen kirkkojärjestykseen (KJ 2:11). Piispainkokous antoi 12.9.1978 (16 §) *Ohjeet, jotka koskevat jumalanpalveluksen järjestämisessä huomioon otettavia näkökohtia lasten ehtoollisen toteutuessa*. Kirjon kasvatusasiain keskus laati perheiden ehtoolliskasvatuksen suunnitelman, joka hyväksyttiin kirkolliskokouksessa 10.11.1977.

Vuonna 1979 julkaistiin asiaa koskevaa materiaalia.

Perheiden ehtoolliskasvatusta varten ilmestyi kirjanen *Jukka ja Jaana ehtoollisella*. Seurakunnan työntekijöitä varten laadittiin opaskirja *Lasten ehtoollinen*. Siihen sisältyi piispa Yrjö Sariolan tulkitseva selvitys piispainkokouksen ohjeista. Käytännössä lasten ehtoollista on toteutettu näiden suuntaviivojen mukaan. Muuta erillistä kasvatus- tai ohjemateriaalia ei ole ilmestynyt.

Admissiokeskustelun perinnettä hiippakuntakokousaloitteen tarkoittamassa merkityksessä ei Suomessa ole. Sen erillinen tarjoaminen toimituskeskustelujen tapaan ei helposti löydä luontevaa yhteyttä, joka tukisi vanhempia eikä nostaisi ehtoolliselle osallistumisen kynnystä. Sen sijaan vastaavan kaltaisia keskusteluja saattaa nousta ilman tarjoamista, kun jumalanpalvelus- ja ehtoolliskasvatus luontevasti sidotaan osaksi seurakunnan lapsi-, varhaisnuoriso- ja perhetyötä esim. kastekeskustelujen, perhekerhojen, päiväkerhon vanhempainiltojen, kehtoluokkatyön ja pyhäkoulun yhteydessä.

Erillinen sakramenttikoulu edellyttäisi sitä, että lasten ehtoollisen periaateratkaisuja tarkistetaan siltä osin, voivatko varhaisnuoret osallistua ehtoolliselle ilman saattajaa. Se taas merkitsisi rippikoulun roolin selkeää muuttumista. Idea onkin nähtävissä yhtenä virikkeenä varhaisnuorisotyön kehittämisessä. Se joka tapauksessa nostaa esiin

varhaisnuorisotyön tärkeän yhteyden rippikouluun yhtäältä ja jumalanpalveluselämään toisaalta.

Ehtoolliskasvatuksen kehittämisessä olennaista on, ettei se tapahdu erillisenä, vaan osana seurakuntien koko lapsi-, varhaisnuoriso-, rippikoulu- ja perhetyön kehittämistä niin työmuotojen kuin materiaalin osalta. Niin ikään se kytkeytyy laaja-alaisemmin jumalanpalveluskasvatukseen. Tälle taas on erityistä tarvetta jumalanpalvelusuudistuksen toteutuessa.

Hiippakuntakokousesityksessä kritisoidaan (kohdat 2 ja 7) sitä, että vallitseva tulkinta lasta ehtoolliselle valmistavasta opetuksesta on ollut liian kognitiivisesti painottunutta, mitä heijastaa piispainkokouksen ohjeissa oleva viittaus ikärajaan: "vanhempiensa kanssa alttarille tulevat aivan pienet (alle 5 v) lapset siunataan". Asia on tärkeä ottaa esille, vaikka se ei käytännön ongelmia olekaan tuonut. Lasten ehtoollisen toteuttamista edeltävässä pitkässä keskustelussa oli esillä tiedollinen ymmärtäminen admission ehtona, ja sen heijastuma näkyy myös piispainkokouksen ohjeissa. Ehtoollisen yhteydessä kognitiivinen oppimiskäsitys on kapea: kokonaisvaltainen pyhyiden ja yhteyden kokemuksellinen ymmärtäminen ei välttämättä seuraa kognitiivista kehitystä, joka sekin on hyvin yksilöllinen. Jotta ei tuettaisi tulkintaa, että kognitiivinen kehitystaso on admission ehto, mikä sulkisi esimerkiksi osan kehi-

tysvammaisista ehtoollisyhteyden ulkopuolelle, kaipaavat piispainkokouksen ohjeet tältä osin selkeyt-tämistä.

Ehtoolliselle saattamisen kysymys on relevantti 11 – 14 -vuotiaitten osalta. Itsenäistymisvaiheessa nuori samastuu vertaisryhmään, eikä vanhempien seurassa osallistuminen ehtoolliselle ole enää välttämättä luontevaa. Tilanne vähentää tämän ikäryhmän ehtoolliselle osallistumista myös niitten osalta, jotka aikaisemmin ovat käyneet ehtoollisella vanhempien seurassa.

Erityiskysymyksenä tässä yhteydessä on rippikoulukommuunio, jolla tarkoitetaan rippikoululaisten ehtoollisella käynnin sallimista ennen konfirmaatiota. Rippikoulukommuunio on ollut useassa yhteydessä aikaisemmin esillä. Viimeksi piispainkokous on käsitellyt sitä 17.-18.9.1996 (7 ja 19 §). Käsitelyssä kävi ilmi, että teologisia esteitä asialle ei ole, mutta piispainkokous ei voi antaa kirkkojärjestyksen säännökselle uutta sitovaa tulkintaa vastoin kirkolliskokouksen nimenomaista kantaa lasten ehtoollisesta päätettäessä vuonna 1977, jolloin kirkolliskokous totesi, ettei kirkkolain muutos lasten ehtoollisen hyväksymisestä koske rippikouluryhmiä. Piispainkokouksen päätöksen jälkeen asia on ollut esillä kirkolliskokouksessa 15.5.1997. Tällöin käsittelyn pohjana oli Helsingin hiippakunnan hiippakuntakokouksen esitys, että kirkkojärjestyksen kyseistä

kohtaa muutettaisiin siten, että se sallisi rippikoululaisten osallistumisen ehtoolliselle opettajansa johdolla vanhempien suostumuksella. Kirkolliskokous jätti aloitteen raukeamaan.

Rippikoulukommuunio ja kysymys siitä, voiko seurakunnan työntekijä vanhempien luvalla toimia lasten ehtoolliselle saattajana, ovat periaateratkaisuja, jotka vaikuttavat siihen, miten perusteellisesti piispainkokouksen ohjeita lasten ehtoollisesta on tarpeen uudistaa. Mikäli niissä päädytään toiselle kannalle kuin lasten ehtoollista toteutettaessa, myös lasten ehtoollista koskevat ohjeet on tarpeen laatia kokonaan uudestaan. Muulta osin ohjeet tarvitsevat ensi sijassa muotoutuneista käytännöistä nousevaa täsmentämistä. On syytä myös selvittää muiden Porvoon julistuksen kirkkojen käytännöt lasten ehtoollisen suhteen.

Valmistusvaliokunta esitti, että hiippakuntakokouksesityksen pohjalta ja lasten ehtoollisesta saatujen kokemusten perusteella piispainkokouksen ohjeet lasten ehtoollisesta on tarpeen täsmentää. Siinä yhteydessä on mahdollista selkeyttää sekä käytännön kysymyksiä että laajoja periaatteellisia kantoja mm. rippikoulukommuunioon ja siihen keiden kanssa lapsi voi ehtoolliselle osallistua. Selvitystyössä on syytä ottaa huomioon muiden Porvoon julistuksen kirkkojen käytännöt. Työ on siksi laaja ja monitahoinen, että sitä varten on syytä perustaa erillinen työryhmä. Ohjeet lasten ehtoollisesta on

luontevaa kytkeä jumalanpalvelusuudistuksen yhteydessä kirkon jumalanpalvelus- ja musiikkitoiminnan keskuksessa laadittaviin jumalanpalveluksen toimittamista koskeviin ohjeisiin.

Lasten ja varhaisnuorten ehtoollisella käynnin edistämisen valmistusvaliokunta katsoi olevan osa laajempaa lasten ja perheiden jumalanpalveluskasvatusta ja liittyvän seurakuntien kasvatustoiminnan kokonaisuuteen. Näiden suunnittelu on kirkon kasvatustöiden keskuksen, kirkon nuorisotyön keskuksen ja kirkon jumalanpalvelus- ja musiikkitoiminnan keskuksen tehtävä. Kokonaissuunnittelussa lasten ehtoollisen edistäminen on tarpeen ottaa huomioon. Käytännön toimenpiteisiin siinä on mahdollista ryhtyä vasta, kun piispainkokouksen tarkistettavat ohjeet ovat valmistuneet.

Valmistusvaliokunta pyysi piispainkokousta käymään asiasta lähetekeskustelun sekä perustamaan työryhmän asian jatkoselvittelyä varten.

Asiasta käytyyn keskusteluun osallistuivat Pihkala, Vikström, Huotari, Mäkeläinen, Turunen ja Paarma.

Vikström sanoi asian liittyvän mm. rippikouluikäkysymykseen, joka onkin "kuuma peruna". Työryhmän tehtäväksi voisi antaa selvittää lasten ehtoolliselle osallistumiseen liittyviä kysymyksiä sekä tehdä rippikouluikä

koskeva selvitys.

Huotari totesi, että rippikouluikä on liian iso asia tässä yhteydessä pohdittavaksi. Jossain vaiheessa joka tapauksessa tulee rippikoulun osalta harkittavaksi muutoksia ja ikäkysymys voidaan liittää siihen yhteyteen.

Pihkala liittyi Huotariin todeten meneillään olevan uskonnonvapauslain uudistuksen mahdollisesti vaikuttavan rippikouluiän uudelleen arviointiin, mikä myös puoltaa uudelleen arvioinnin jättämistä myöhemmäksi. Hän näki, ettei ole ongelma, jos perustettava työryhmä laatii ehdotuksia lasten ehtoolliselle osallistumisen ohjeiksi. Ne tulevat joka tapauksessa valmistusvaliokunnan arvioitaviksi ja viime kädessä koko asia on piispainkokouksen päätettävissä.

Keskustelussa esitettiin työryhmään piispainkokouksen edustusta sekä seurakuntatyön käytäntöjen tuntemusta.

Asian jatkokäsittely siirrettiin seuraavaan istuntopäivään ja valmistusvaliokunnalle annettiin tehtäväksi tarkentaa esitystään käydyn keskustelun pohjalta.

(Jatkokäsittely 26 §:ssä)

10 §

Urnahautoihin liittyvien muistolaattojen säilyttäminen ja muistolehtoihin anonyyminä hautaaminen

Tampereen hiippakunnan tuomiokapituli oli 24.9.1997 tehnyt piispainkokoukselle aloitteen, joka koskee urnahautoihin liittyvien muistolaattojen säilyttämistä ja muistolehtoihin anonyyminä hautaamista. Kirkon hautausmaa-asiain neuvottelukunta oli 19.12.1997 antanut asiasta lausuntonsa piispainkokoukselle.

Asia oli ollut esillä piispainkokouksen istunnossa kahdesti: keväällä (11 §) ja syksyllä (11 §) 1998. Valmistusvaliokuntaa oli pyydetty jatkamaan asian käsittelyä yhdessä alan asiantuntijoiden kanssa ja tuomaan asia uusintakäsittelyyn kevään 1999 istuntoon.

Valmistusvaliokunnalla oli ollut käytössään edellisen valmistusvaliokunnan asiasta laatima muistio. Se oli lisäksi kuullut asiassa apulaisprofessori Esko Koskenvesaa. Hänen kuulemisensa sekä aikaisemman muistion perusteella valmistusvaliokunta totesi seuraavasti.

Urnahautojen muistomerkkien ja muistolaattojen käsit-

telemisestä ja säilyttämisestä on perusteita antaa erityisohjeet ottaen huomioon kirkon hautausmaa-asiain neuvottelukunnan muistion esille nostamat näkökohdat. Yleisesti hautaumuistomerkeistä voidaan todeta, että ne kuuluivat alunperin vain merkkihenkilöille, ja hautausmaiden puistomainen hoitaminen sekä henkilökohtaiset muistomerkit ovat vasta muutamia vuosisatoja vanha traditio. Nykyinen kristillinen hautausmaakulttuuri on kuitenkin mielekäs sielunhoidon ja hautausmaiden yleisen merkityksen kannalta. On syytä painottaa hautausmaan yhteisöllistä merkitystä jälkeensijäville ja koko seurakunnalle.

Ns. anonymihautaus on monikerroksisempi asia. Sinänsä anonymihautaus ei ole uutta kristikunnankaan historiassa. Varhaiskirkon aikana se oikeastaan oli protesti antiikin vainajienpalvontaa vastaan. Toisaalta ei-kristillinen maailma käytti kristittyjen tuhkaamista ja tuhkan sirottelua luontoon kristinuskoa vastaan tarkoituksena pilkata ylönousemususkkoa ja osoittaa sen mahdottomuus.

Anonyymihautauksesta on jälleen muodostunut yksi hautaustapa. Sen kieltäminen tai julistaminen kristinuskolle vieraaksi ei ole sielunhoidollisesti viisasta eikä tarpeen. Anonyymihautauksen valinneet ovat tehneet valintansa hyvässä tarkoituksessa. Hautausmaakulttuurin ohjaaminen kristillisen perinteen kannalta toivotumpaan suuntaan edellyttääkin pikemmin kuolemaan ja hautaukseen liittyvän kirkon opetuksen tehostamista kuin uusia säädöksiä. Ensisijaisena tavoitteena tulee tuhkaamisenkin osalta pitää tuhkan sijoittamista ja sirottelemista siten, että omaisilla on mahdollisuus surra vainajaa merkityssä paikassa.

Keskustelussa käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Vikström ja Mäkeläinen.

Keskustelun pohjalta piispainkokous tarkensi valmistusvaliokunnan esityksen toista pontta. Muilta osin valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti piispainkokous päätti

- 1. esittää kirkkohallitukselle, että se antaa seurakunnille ohjeet uurnahautojen muistomerkkien ja muistolaattojen säilyttämisestä ottaen huomioon kirkon hautausmaa-asiain neuvottelukunnan 19.12.1997 muistiossaan esittämät näkökohdat; sekä*

2. *pyytää kirkkohallitusta ryhtymään toimenpiteisiin kuolemaan, hautaukseen ja tuhkaukseen liittyvän kirkon opetuksen tehostamiseksi.*

11 §

Riemuvuoden erityislahja kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle

Piispa Voitto Huotari oli 14.1.1999 lähettänyt piispainkokoukselle aloitteen, että piispainkokous lähettäisi seurakunnille vetoomuksen antaa Riemuvuoden 2000 talousarviossa erityislahja kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle.

Vetoomuksen taustalla on Suomen evankelis-luterilaisen kirkon liittyminen monien muiden yhteisöjen kanssa vuoden 2000 kansainväliseen Jubilee 2000 -kampanjaan, joka tähtää köyhimpien maiden velkojen armahtamiseen tietyin edellytyksin. Samalla on herännyt keskustelua seurakuntien omasta panoksesta kotimaassa ja kansainvälisesti.

Vetoomusehdotuksessa todetaan mm., että maailmanlaajuisessa inhimillisen kehityksen vertailussa Suomi voi hyvin. Vuosikymmenen taitteessa kirkkomme seurakuntien

talousarviotuki kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle saavutti 2 %:n tavoitteen, jota piispainkokous suositti vuonna 1982. Sen jälkeen tavoitteesta on tingitty, kansainvälisen tuen prosentuaalinen osuus laski laman vuoksi vuoteen 1996 asti. Viime vuosina ulkomaisen tuen määrä on jälleen noussut, mutta kasvuvaraa on edelleen. Riemuvuotena seurakunnat voisivat talousarviossaan antaa tukensa nuorille kirkkoille ja köyhimmille maille.

Valmistusvaliokunta yhtyi piispa Huotarin aloitteeseen. Riemuvuonna 2000 myönnettävän erityislahjan lisäksi valmistusvaliokunta esitti, että piispainkokous keskustelisi seurakuntien kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle myöntämän talousarviotuen periaatteista ja mahdollisesta vuoden 1982 suosituksen tarkistamisesta.

Keskustelussa käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Huotari, Huovinen, Mäkeläinen, Paarma, Sariola, Turunen, Rimpiläinen, Ranta, Vikström, Kantola, Kataja, Laulaja, Niskanen ja Määttä.

Huotari ilmoitti tarkoittavansa esityksellään keskittymistä vain vuoteen 2000. Pysyvä tasonnosto on eri asia.

Arkkipiispa Paarma esitti, että ensin keskustellaan valmistusvaliokunnan päätösponsista 1. ja 2., jotka koskevat

periaatekeskustelua seurakuntien kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle myöntämän talousarviotuen suosituksista ja mahdollisesta jatkovalmistelutehtävästä vuoden 1982 suosituksen tarkistamiseksi.

Keskustelussa todettiin, että vaikka seurakunnissa ei välttämättä enää tunneta vuoden 1982 suositusta, niin tässä yhteydessä sen tarkistamiseen ei ryhdytä. Vuoden 1982 suositus mainitaan nyt käsiteltävässä ehdotuksessa.

Piispainkokouksen suosituksen osalta käydyssä keskustelussa ilmeni, että suositusteksti saattaa olla ongelmallinen mm. pitkälle kirkon keskusrahaston avustusten varassa elävien seurakuntien kohdalla. Seurakunnilla ei ole samanlaisia mahdollisuuksia kasvattaa avustusmäärärahaansa. Joka tapauksessa seurakunnat joutuvat kysymään, mistä rahat otetaan: rahastoista, toiminnasta vai peräti palkoista.

Kysyttiin myös, voisiko suositella verotulojen sijaan jonkun muun vastaavan rahalahjan antamista. Verotuloista antaminen on jossain mielessä helppo ratkaisu. Olisi hyvä pyrkiä tukemaan yksittäisten ihmisten uhrautuvaisuuden kasvua. Näkökulmaa kannatettiin, mutta sitä ei haluttu yhdistää käsiteltävänä olleeseen suositukseen. Suosituksella nähtiin olevan merkitystä keskustelun herättäjänä tässäkin mielessä. Käsittelyn perusteella piispainkokous päätti

pyytää tuomiokapituleja lähettämään seurakunnille liitteenä olevan suosituksen Riemuvuoden erityislahjasta kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle.

*Liite***Piispainkokouksen suositus seurakunnille****RIEMUVUODEN ERITYISLAHJA
KIRKON LÄHETYSJÄRJESTÖILLE JA
KIRKON ULKOMAANAVULLE**

Maailman rikkaiden ja köyhien maiden välisen kuilun kasvu on suuri moraalinen haaste myös Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle. Se nousee erityisesti esille Riemuvuonna 2000, sillä raamatullinen riemuvuosi on haaste keskinäiseen anteeksiantoon, kärsimyksen lievittämiseen sekä vapautukseen velkojen taakoista.

Maailmassa elää absoluuttisessa köyhydessä noin 1,3 miljardia ihmistä. Heistä yli 700 miljoonaa aikuista ja 150 miljoonaa lasta kärsii jatkuvasti nälästä. 507 miljoonan ihmisen odotettavissa oleva elinikä on alle 40 vuotta. Lukutaidottomia aikuisia on 840 miljoonaa.

Rikkaiden teollisuusmaiden kehitysapu on laskenut. Laman myötä myös Suomen kehitysyhteistyömäärärahat putosivat dramaattisesti, ja vuoden 1999 budjetissa Suomen kehitysyhteistyömäärärahat ovat noin 0,34 % bruttokansantuotteesta eli selvästi vähemmän kuin YK:n suosittama 0,7 %.

Maailmanlaajuisessa vertailussa Suomi voi hyvin. YK:n inhimillisen

kehityksen asteikolla Suomi on kuudes maa koko maailmassa. Milloinkaan ennen maamme ei ole ollut niin vauras kuin nyt. Myös Suomen evankelis-luterilaisella kirkolla on vankka taloudellinen pohja, joka antaa mahdollisuuden monipuolisesti osallistua kirkkojen kansainväliseen vastuuseen.

Vuosikymmenen taitteessa kirkkomme seurakuntien talousarviotuki kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle saavutti 2 %:n välitavoitteen, jota piispainkokous suositti vuonna 1982. Sen jälkeen tavoitteesta on tingitty, kansainvälisen tuen prosentuaalinen osuus laski laman vuoksi vuoteen 1996 asti. Vaikka ulkomaisen tuen määrä on sen jälkeen kiitettävästi noussut, tarvetta ja varaa kasvuun on edelleen.

Riemuvuosi 2000 tarjoaa erinomaisen, riemullisen tavan herätä uudella tavalla myös kansainväliseen vastuuseen julistamaan hyvää sanomaa sanoin ja teoin. Niinpä useat kirkot ovat mukana esittämässä vetoomuksen köyhimpien kehitysmaiden velkojen anteeksiantamiseksi vuonna 2000 ja vapautuvien varojen käyttämisestä sosiaaliin tarkoituksiin. Kirkkojen on samalla myös omin toimin toimittava riemuvuoden tavoitteiden toteuttamiseksi. Seurakunnat voisivat talousarviossaan antaa tukensa nuorille kirkoille ja köyhimmille maille. Uskomme, että tuntuva kirkon oman kansainvälisen vastuun tehostaminen olisi tärkeä todistuspuheen-vuoro myös yhteiskunnassamme, jossa kaukaiset lähimmäiset ovat joutumassa yhä enenevässä määrin unohduksiin.

Piispainkokous suosittaa, että

seurakunnat antaisivat riemuvuoden erityislahjana yhden lisäprosentin verotuloistaan kirkon lähetysjärjestöille ja Kirkon Ulkomaanavulle vuonna 2000.

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 1999

Arkipiispa

Jukka Paarma

Vs. piispainkokouksen sihteeri

Raimo Turunen

12 §

Kirkkoherralta vaadittava seurakuntatyön johtamisen tutkinto

Piispainkokous oli istunnossaan 12.-13.9.1995 (13 §) asettanut kirkkoherratutkintotyöryhmän, jonka puheenjohtajana toimi Pekka Panula, jäseninä Timo Totto, Alpo Valkeavaara ja Lasse Östring sekä sihteerinä Juha Pihkala. Piispainkokous päätti istunnossaan 16.-17.9.1997 (9 §) pyytää työryhmää jatkamaan työskentelyään ja valmistelemaan KJ 6:20 §:n mukaisia piispainkokouksen määräyksiä seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta ja kirkolliskokouksen ratkaisun perusteella määräyksiä kirkkoherran virkaan edellytettävästä soveltuvuustutkinnasta ja johtamistaidon koulutuksesta.

Kirkolliskokous oli piispainkokouksen esitysten perusteella käsitellyt säännöstä kirkkoherralta vaadittavasta johtamistaidon tutkinnosta (KJ 6:18 §, 1 mom.) 8.5.1998 ja 6.11.1998, ja päättänyt 8.5.1998 pitää säädöksen voimassa ja 6.11.1998 muuttaa sen voimaantulosäädöstä siten, että "seurakuntatyön johtamisen tutkinto vaaditaan ensimmäisen kerran täytettäessä niitä kirkkoherran virkoja, jotka julistetaan haettavaksi 1.1.2002 jälkeen. Papilta, joka on vakinaisessa kirkkoherran virassa, ei kuitenkaan vaadita seurakuntatyön

johtamisen tutkintoa hänen hakiessaan muuta kirkkoherran virkaa." (KJ 6:18 §, voimaantulo-säädöksen muutos 6.11.1998)

Kirkkoherratutkintotyöryhmä oli KJ 6:20 § mukaisesti laatinut esityksen piispainkokouksen määräyksiksi seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta, ja ottanut esityksessään huomioon asiaa koskevissa säädöksissä tapahtuneet muutokset. Työryhmä jätti 17.12.1998 esityksensä piispainkokoukselle.

Työryhmä käsitteli seurakuntatyön johtamisen tutkintoa osana kokonaisrakennetta, johon kuuluu myös virassa ollessa ensimmäisenä vuonna suoritettava johtamiskoulutus. Myös sitä työryhmä esitti pakolliseksi, ja on esityksensä liitteeksi liittänyt hahmotuksen sen sisällöstä.

Työryhmän esityksessä varsinainen pätevyyden tuova seurakuntatyön johtamisen tutkinto koostui siten, että sen edellytyksenä on hyvin suoritettu (cl) pastoraalitutkinto, johon sisältyy kurssina suoritettu osio "Seurakuntatyöyhteisönä", jonka jälkeen suoritetaan laajuudeltaan n. 1,5 opintoviikon ja kestoltaan yhden lukukauden opintokokonaisuus. Tämän kokonaisuuden sisällöstä esityksessä oli suunnitelma. Sen tehtävänä on antaa perustiedot kirkkoherran johtamistehtävästä. Opintokokonaisuuden aikana tapahtuu

soveltuvuustutkinta, jonka tehtävänä on antaa tilaisuus pohtia henkilökohtaisia ominaisuuksia ja edellytyksiä toimia työyhteisön johtajana. Tutkinto päättyy publiikkiin tuomiokapitulissa. Siitä annetaan arvosana 1-3. Esityksessä todettiin myös, että tutkinnon toteuttaminen edellyttää koulutuspanostusta sekä hiippakunnan pääsihteeriltä, että hänen lisäksi useilta tukihenkilöiltä/kouluttajilta hiippakunnassa, johon esitetään varauduttavan.

Työryhmä oli laatinut tämän pohjalta esityksen piispainkokouksen päätökseksi kirkkoherran johtamistutkinnosta sekä liittänyt tausta-aineistoksi luettelon koulutuskirjallisuudesta sekä koulutuksesta, johon tutkinto liittyy.

Valmistusvaliokunta otti käsittelyssään huomioon hiippakuntien pääsihteerien ja kirkon koulutuskeskuksen edustajien keskusteluissa esiin tuomia näkökohtia työryhmän esityksestä.

Valmistusvaliokunta piti työryhmän esitystä tutkinnon rakenteesta ja sisällöstä onnistuneena. Siinä on kyetty yhdistämään aikaisemmassa keskustelussa mukana ollut soveltuvuustutkinta muuhun koulutukseen tukevana ja ohjaavana elementtinä niin, että se ei muodosta tietosuojan kannalta ongelmia. Tutkintoon liitettävä viran alkuvaiheessa suoritettava koulutusosio luo yhdessä seurakuntatyön

johtamisen tutkinnon kanssa tasapainoisen kokonaisuuden.

Valmistusvaliokunta kiinnitti tarkentavaa huomiota siihen, että esityksessä käytettiin tutkinnosta nimitystä "kirkkoherratutkinto" tai "kirkkoherran johtamistutkinto". Käsitteellisen selvyuden vuoksi on nyt käsiteltävästä tutkinnosta syytä käyttää kirkkojärjestyksen mukaista nimikettä "kirkkoherralta vaadittava seurakuntatyön johtamisen tutkinto".

Työryhmä oli esittänyt tutkintoon sisältyvän opintokokonaisuuden laajuudeksi 1,5 opintoviikkoa. Suunnitelma opintokokonaisuuden sisällöstä on kuitenkin siksi laaja, että valmistusvaliokunta esitti sen suorittamisen vastaavan 2 opintoviikkoa.

Työryhmä oli esittänyt, että tutkinnon muodollisena edellytyksenä on pastoraalitutkinnon arvosana "kiitoksella hyväksytään" (cl), johon sisältyy kurssi "seurakunta työyhteisönä". Valmistusvaliokunnan mielestä edellytys oli mielekäs, mutta kurssin osalta ei vastaa nykyisten vaatimusten mukaan suoritettua pastoraalitutkintoa. "Seurakunta työyhteisönä" -kurssin vaihtoehtona täytyy hyväksyä kurssi "Kirkollinen hallinto", jolloin nykyisten vaatimusten mukainen pastoraalitutkinto voi antaa edellytyksen tutkinnon suorittamiseen.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon korvaavuudesta työryhmä oli todennut, että korvaavana koulutuksena on Kirkon johtamiskoulutusohjelman 1990 mukainen johtamiskoulutus. Valmistusvaliokunta esitti vastaavan merkityksen antamista myös ylemmän pastoraalitutkinnon suorittamiselle. Kumpaakin on kuitenkin työryhmän esittämällä tavalla täydennettävä soveltuvuustutkinnalla.

Tuomiokapitulin tehtävä, kuten työryhmä oli esittänyt, on antaa lupa tutkinnon suorittamiseen. Muodollisten edellytysten lisäksi työryhmä oli käyttänyt käsitettä "ammattilliset edellytykset". Valmistusvaliokunta esitti riittäväksi, että tuomiokapituli tutkii hakijan edellytykset. Niin ikään tuomiokapitulin tehtäväksi jää selvittää aikaisemman koulutuksen korvaavuus esimerkiksi johtajuuskoulutusohjelman mukaisen koulutuksen osalta. Rajoitettava maininta niistä, jotka eivät voi saada lupaa tutkinnon suorittamiseen, on tarpeeton, tämä sisältyy tuomiokapitulin edellytysten tutkintaan.

Sekä kirkkojärjestyksessä että työryhmän esityksessä jäi epäselväksi se, tarvitaanko seurakuntatyön johtamisen tutkinto niiltä kirkkoherroilta, jotka ovat aikaisemmin toimineet vakinaisessa kirkkoherranvirassa, mutta eivät ole hakiessaan uutta kirkkoherranvirkaa enää vastaavassa

virassa. Valmistusvaliokunta katsoi, että tämä korvaavuus voisi jäädä tuomiokapitulin harkintaan.

Työryhmä oli esittänyt, että tutkinto päättyisi publiikkiin. Valmistusvaliokunta katsoi sen olevan perusteltua, jos tutkintoa rinnastetaan pastoraalitutkintoon. Käytännössä publiikkien järjestäminen etenkin alkuvaiheessa saattaa ruuhkauttaa tuomiokapitulien työskentelyä. Tästä syystä mainintaa publiikista ei ole syytä ottaa päätöstekstiin, jolloin sen järjestäminen jää tuomiokapitulin harkintaan ja siinä voidaan ottaa käytännön tilanne huomioon.

Tutkinnosta annettava arvosana on työryhmän esittämässä muodossa mielekäs, koska tutkinnolla täytyy olla merkitystä myös vaaliehdotuksia tehtäessä. Suorittajan oikeusturvan kannalta on tarpeen kuitenkin myös mahdollisuus korottaa arvosanaa, mikäli suorituksesta on kulunut aikaa ja korotukselle on perusteita. Tämä harkinta on syytä jättää asianomaiselle tuomiokapitulille, joka voi myös arvioida, edellytetäänkö korotuksen yhteydessä uutta soveltuvuus-tutkintaa.

Valmistusvaliokunnan mielestä erillistä todistusta tutkinnosta ei säädöspohjaisesti tarvita, koska sen suorittaminen voidaan merkitä suoraan nimikirjaan.

Työryhmän esityksen perusteluosassa oli esitetty myös

koulutuskokonaisuuden osana olevaa viran alkuvaiheessa suoritettavaa johtamiskoulutusta pakolliseksi, vaikka se ei tutkintoon kuulukaan ja vaikka siitä ei tässä yhteydessä ole tarpeen piispainkokouksessa päättää. Valmistusvaliokunta esitti, että sen velvoittavuus voitaneen järjestää toteamalla se kirkkoherran virkaan astuttaessa virkatehtäviin kuuluvaksi. Sen sijaan sitä ei voi pitää pakollisena niitten kirkkoherrojen osalta, jotka ovat vakinaisessa virassa ja joilta ei kirkolliskokouksen päätöksen mukaan myöskään vaadita seurakuntatyön johtamisen tutkintoa kirkkoherran virkaa hakiessa. Mutta vastaavaan koulutukseen on mielekästä ohjata täydennyskoulutuksena myös ne jo virassa olevat kirkkoherrat, joilla ei ole mitään johtamiskoulutusta. Nämä kysymykset on mahdollista ottaa huomioon kirkon pastoraalikoulutuksen kokonaisuutta koskevassa jatkokäytöskentelyssä.

Perusteluosassa työryhmä oli hahmotellut myös tutkintoon kuuluvan opintokokonaisuuden sisältöä. Se on nivelletty yhteen viran alkuvaiheen koulutussisällön kanssa. Sisällön osalta valmistusvaliokunta kiinnitti jatkokäytöskentelyä varten huomiota siihen, että seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittajat eivät pääsääntöisesti ole toimineet johtamistehtävissä, tai ovat toimineet vain työalajohtajina. Tällöin tärkeää on seurakuntayhteisön analyysi siitä näkökulmasta, miksi siinä tarvitaan johtajuutta ja millaista johtajuutta. Tästä

syystä työryhmän esittämään nelikenttään, jossa hahmotellaan opintokokonaisuuden sisältöä, voi harkita lisättäväksi kohtaan "Yhteisö/Tiedot" "seurakuntayhteisön johtajuuden erityispiirteet". Sekä tutkinnon opintokokonaisuuden että viranhoidon alussa toteutettavan koulutuksen työryhmä oli esittänyt aloitettavaksi esseillä. Valmistusvaliokunta katsoi, että niitten järjestys on kuitenkin tarkoituksenmukaisempi toisin: tutkinnon voisivat käynnistää essee "johtajuusihanteeni" ja "minä alaisena" ja viran hoidon alussa koulutuksen voisi käynnistää essee "minä johtajana". On tärkeää, että ne tutkinnon suorittaneet, jotka eivät välttämättä kovin pian siirry kirkkoherran tehtäviin, saisivat myös aineksia johtajuuden tukemiseen omassa työyhteisössään sitä ennen.

Esityksen liitteenä 2 ollutta suunnitelmaa Kirkkoherran johtamiskoulutus valmistusvaliokunta piti kokonaisuutena hyvänä pohjasuunnitelmana täydentämään seurakuntatyön johtamisen tutkintoa viranhoidon alussa.

Käytyyn yleiskeskusteluun osallistuivat Pihkala, Rimpiläinen, Laulaja, Vikström, Kantola, Huovinen, Sariola, Voutilainen, Huotari ja Mäkeläinen.

Käsittelyn aluksi Pihkala esitteli kirkon laintarkastustoimikunnalta tulleen lausunnon, jonka hän totesi merkitsevän

mahdollisesti muutamia muutoksia esitykseen.

Keskustelussa todettiin, että vaatimus joidenkin pastoraalitutkinnon osioiden kurssimuotoisesta suorittamisesta edellytyksenä seurakuntatyön johtamisen tutkinnon suorittamiselle vinouttaa pastoraalikursseille hakeutumista ja asettaa keskenään eri arvoiseen asemaan jo pastoraali-tutkinnon suorittaneet. Vikström ilmoitti, että tämä olisi erityisen ongelmallista Porvoon hiippakunnan kannalta. Hän kysyi myös tutkinnon mielekkyyttä lähetyskentällä olevan papin näkökulmasta. Pitääkö hänen tulla Suomeen kuudeksi kuukaudeksi voidakseen hakea kirkkoherran virkaa?

Soveltuvuustutkinnan ja arvosanan toisiinsa liittymisen vaihtoehdoksi esitettiin, että soveltuvuustutkinta olisi portti tutkinnon suorittamiseen. Todettiin kuitenkin kirkolliskokouksen hallintovaliokunnalla olleen selvän kannan, että soveltuvuustutkinta ei saa olla ehtona tutkinnon suorittamiselle. Yleensäkin minkään tutkinnon suorittamisen edellytykseksi ei voida asettaa soveltuvuustutkintaa. Tässäkin muodossa se on jo eräänlainen portti kirkkoherran virkaan hakeutuville. Vikström esitti, että kaikki maininnat soveltuvuustutkinnosta pyyhitään pois, kyseessä ei ole työhönottohaastattelu. Yleisesti soveltuvuustutkinnan olemassa oloa kannatettiin, vaikka sen suhde arvosanaan tunnustettiin ongelmalliseksi.

Valmistusvaliokunnan esille nostamaan kysymykseen tarvitaanko seurakuntatyön johtamisen tutkinto niiltä kirkkoherroilta, jotka ovat aikaisemmin toimineet vakinaisessa kirkkoherranvirassa, mutta eivät ole hakiessaan uutta kirkkoherranvirkaa enää vastaavassa virassa, todettiin kirkkojärjestyksen säädöksen olevan yksiselitteinen: tutkintoa ei vaadita papilta, joka on kirkkoherran virassa. Sariola esitti tarvittavan siirtymäsäädöksiä niille, jotka ovat pastoraalitutkinnon jo suorittaneet samoin kuin jo kirkkoherroina olleille.

Kysyttiin myös arvosanojen merkitystä: saako arvosana 1 merkityksen "improbatur"? Todettiin, että tutkinto voidaan keskeyttää tai hylätä, jolloin arvosanaa ei anneta ollenkaan. Vaaliehtotusten kannalta arvosana on välttämätön, mutta on syytä varoa, ettei se tässä muodossa pääse vääristämään vaaliehtotusten tekemistä.

Säädöstekstin yksityiskohtaisessa käsittelyssä puheenvuoroja käyttivät Vikström, Paarma, Franzén, Huotari, Laulaja, Pihkala, Mäkeläinen, Rimpiläinen, Kantola, Sariola ja Haataja.

Vikström esitti Franzénin kannattamana poistettavaksi kaikki maininnat soveltuvuustutkinnasta. Vikströmin esityksen ja

valmistusvaliokunnan pohjaesityksen välillä käytiin koeäänestys, jossa äänin 13-2 valmistusvaliokunnan esitys soveltuvuustutkinnan mukana olosta voitti.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tehtiin joukko kannatettuja muutosesityksiä.

Yksityiskohtaisen käsittelyn ja käydyn keskustelun pohjalta valmistusvaliokunnalle annettiin tehtäväksi tuoda korjattu esitys jatkokäsittelyyn. Asian jatkokäsittely siirrettiin seuraavaan istuntopäivään.

(Jatkokäsittely 27 §:ssä)

13 §

Kansainvälisen harjoittelun hyväksyminen kirkon virkaan pätevöittävien aineopintojen joukkoon

Kirkon teologikoulutustoimikunta oli kokouksessaan 9.12.1998 pyytänyt piispainkokousta keskustelemaan siitä, voidaanko Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan - opetusohjelmaan sisällyttämä uusi aineopintojakso "Kansainvälinen harjoittelu" hyväksyä kirkon virkaan pätevöittävien aineopintojen joukkoon. Teologikoulutus-

toimikunta toivoi piispainkokouksen tekevän myös periaatepäättökseen siitä, millaiset tiedekunnan koordinoimat aineopintojaksot hyväksytään kirkon virkaan pätevöittävien aineopintojen joukkoon.

Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan uusi aineopintojakso "Kansainvälinen harjoittelu" ei korvaa tutkintoon sisältyviä soveltavia opintoja, jotka kirkon virkaan opiskeleva edelleen suorittaisi Suomessa. Kirkon virkaan opiskelevat voivat siis vapaaehtoisesti sisällyttää tutkintoonsa kansainvälisen harjoittelun varsinaisen seurakuntaharjoittelun rinnalle. Joissakin tapauksissa kansainvälinen harjoittelu voi tapahtua ulkomaisissa seurakunnissa, jolloin tapauskohtaisesti opiskelija voitaisiin mahdollisesti vapauttaa seurakuntaharjoittelusta Suomessa, mikäli kirkko katsoo sen tarkoituksenmukaiseksi. Samoin aineopintoja ei luoda välttämättä enää oppiainekeskeisesti, jolloin vastuulaitoksena voi toimia usea laitos tai tiedekunta.

Valmistusvaliokunta totesi opiskelijoiden oikeusturvan kannalta olevan välttämätöntä, että he tietävät opintoja suunnitellessaan, minkälaiset opinnot hyväksytään kirkon virkaan pätevöittävien aineopintojen joukkoon. Valmistusvaliokunta pyysi piispainkokousta käymään periaatekeskustelun asiasta sekä antamaan valmistusvaliokunnalle asiaan liittyvän jatkotehtävän.

Asiasta käytti puheenvuoron Vikström, joka muistutti, että asian valmistelussa tulee ottaa huomioon myös Åbo Akademi.

Valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti piispainkokous päätti

antaa valmistusvaliokunnalle tehtäväksi valmistaa selvityksen siitä, millä edellytyksillä kansainvälinen harjoittelu ja millaiset Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan koordinoimat aineopintojaksot voidaan hyväksyä kirkon virkaan pätevöittävien aineopintojen joukkoon.

14 §

Sosiaalikasvattaja Tapani Kirsilän oikeus hakea pappisvihkimystä

Oulun hiippakunnan tuomiokapituli oli 30.6.1998 esittänyt puoltavansa sosiaalikasvattaja Tapani Kirsilän erivapausanomusta pappisvirkaan.

Kirkon teologikoulutustoimikunta oli tutustunut Tapani

Kirsilän anomukseen, anomuksen mukana lähetettyihin liitteisiin sekä Oulun hiippakunnan tuomiokapitulin asiasta antamaan lausuntoon. Toimikunta totesi, ettei Tapani Kirsilän osalta täyty kirkkojärjestyksen 5 luvun 3 §:n 2 momentin säännös, sillä toimikunnan tietoon ei ole saatettu sitä, että kirkon etu vaatisi papiksi vihkimistä. Toimikunnan lausunnossa 9.12.1998 todettiin lisäksi, että mikäli Tapani Kirsilälle myönnetään oikeus hakea pappisvihkimystä, hänen tulee yliopiston teologisen tiedekunnan opettajien antamalla todistuksilla osoittaa, että hänellä on tarpeelliset tiedot pappiskoulutukseen kuuluvissa aineissa.

Valmistusvaliokunta totesi kirkon teologikoulutustoimikunnan esittämän lausunnon lisäksi, ettei piispainkokoukselle toimitetuista Tapani Kirsilän papereista ilmene, että hän olisi suorittanut ylioppilastutkinnon tai vaihtoehtoisesti lukion antamalla todistuksella osoittaisi hallitsevansa piispainkokouksen 14.2.1996 antaman säädöksen 3 § 2 momentissa vaadittavat tiedot tietyissä lukion oppimäärissä. Lisäksi kirkkojärjestyksen 5 luku 3 § 3 momentti määrää, että papiksi vihkimisen edellytys muun kuin yliopistossa suoritettun teologisen tutkinnon pohjalta on, että ko. tutkinnon suorittamisesta tulee olla kulunut vähintään viisi vuotta. Tämä ei Tapani Kirsilän sosiaalikasvattajan tutkinnon osalta täyty. Valmistusvaliokunnan mukaan edellytykset myöntää oikeus hakea pappisvihkimystä eivät toteudu sosiaali-

kasvattaja Tapani Kirsilän osalta.

Asiasta käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Huovinen, Rimpiläinen, Huotari ja Vikström.

Keskustelussa kysyttiin, kenen tehtäviin kuuluu määritellä kirkon etu. Todettiin sen kuuluva tuomiokapitulin tehtäviin eikä siinä mielessä piispainkokoukselle. Teologikoulutustoimikunnan katsottiin varjelevan teologian maistereiden työllisyystilannetta.

Rimpiläinen puolsi Kirsilän anomusta ja korosti, että poikkeusmenettely on ollut tapa saada kirkon töihin erityisosaamista. Hänen mukaansa piispainkokouksen historiassa anomuksia on käsitelty vaihtelevasti.

Asian käsittely päätettiin keskeyttää ja siirtää jatkokäsittely seuraavaan istuntopäivään.

(Jatkokäsittely 15 §:ssä)

Piispainkokouksen istunto keskeytettiin 9.2.1999 klo 17.00.

Istuntoa jatkettiin 10.2.1999 klo 9.00 piispa Eero Huovisen piispainkokouksen jäsenille ja kirkon toimitalon henkilökunnalle pitämän aamuhartauden jälkeen.

Läsnäoleviksi merkittiin samat kuin edellisenä istuntopäivänä.

-----

15 §

Sosiaalikasvattaja Tapani Kirsilän oikeus hakea pappisvihkimystä

(Jatkokäsittely 14 §:ään)

Jatkokäsittelyssä puheenvuoroja käyttivät Huotari, Rimpiläinen, Pihkala, Vikström, Huovinen, Paarma ja Ranta.

Keskustelua käytiin siitä, miten piispainkokouksen antamia määräyksiä on tulkittava. Tuleeko hakijan ensin suorittaa tarvittavat opinnot, minkä jälkeen piispainkokous myöntää oikeuden hakea pappisvihkimystä, vai voidaanko oikeus hakea pappisvihkimystä myöntää ennen opintojen loppuun saattamista ja tuomiokapituli ennen ordiaantiokoulutusta tarkistaa, onko riittävät opinnot suoritettu?

Huovinen esitti asian palauttamista teologikoulutustoimikuntaan. Esitystä ei kannatettu. Rimpiläinen esitti Rannan kannattamana, että Tapani Kirsilälle myönnetään oikeus hakea pappisvihkimystä sillä edellytyksellä, että hän suorittaa tarvittavat opinnot. Äänestyksessä valmistusvaliokunnan esitys sai 13 ääntä ja Rimpiläisen esitys kaksi ääntä.

Piispainkokous päätti valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti

ettei sosiaalikasvattaja Tapani Kirsilälle voida kirkkojärjestyksen 5 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla myöntää oikeutta hakea pappisvihkimystä.

16 §

Diakoni, teologian opiskelija Ulla Soikkelin oikeus hakea pappisvihkimystä

Mikkelin hiippakunnan tuomiokapituli oli 25.11.1998 esittänyt puoltavansa ja pitävänsä tärkeänä myöntää diakoni, teologian opiskelija Ulla Soikkelille oikeus hakea pappisvihkimystä.

Mikkelin tuomiokapituli esitti perusteluina, että Ulla Soikkelilla on varsin monipuolinen koulutustausta, hän on valmistunut diakoniksi ja suorittanut teologisia opintoja noin 150 opintoviikon verran. Koska Ulla Soikkeli ei ole ylioppilas mutta on aloittanut teologiset opinnot ennen 1.8.1995, tuomiokapituli katsoi piispainkokouksen päätökseen 14.2.1996 nojaten, että häneltä ei tarvitse vaatia lukiosta saatuja todistuksia tiettyjen opintojen suorittamisesta vaan

muut asianmukaisten oppilaitosten todistukset riittävät.

Tuomiokapituli katsoi Ulla Soikkelin muut opinnot hyvin riittäviksi todeten kuitenkin kieliopinnot jäävän ongelmaksi, jolla tuomiokapitulin mielestä ei kuitenkaan ole merkitystä työskenneltäessä itärajalta sijaitsevassa seurakunnassa.

Kirkon teologikoulutustoimikunta oli todennut lausunnossaan 7.1.1999, että Ulla Soikkelin teologian maisterin tutkintoon tarvittavat opinnot on lähes täysin suoritettu. Suoritettuaan opinnot kokonaisuudessaan hän voi anoa kirkon pappisvihkimystä asiasta annetun pääsäädöksen mukaisesti. Toimikuntaa totesi, että pääsäädöksestä poikkeaminen edellyttää perusteltua poikkeuksellista, merkittävää ja pakottavaa tarvetta. Toimikunnan kanta oli, että Ulla Soikkeli ei täytä kirkkojärjestyksen 5 luvun 3 § 2 momentin vaatimuksia.

Valmistusvaliokunta totesi kirkon teologikoulutustoimikunnan esittämän lausunnon lisäksi, ettei ole perusteltua poiketa yhden erivapauden anojan kohdalla jostakin säädetystä vaatimuksesta. Ulla Soikkelin kieliopinnot ovat puutteelliset. Perusteluina poikkeamiseen ei riitä, että hän tulisi mahdollisesti toimimaan tietyssä itärajalta sijaitsevassa seurakunnassa. Oikeus hoitaa pappisvirkaa ei ole sidottu yhteen seurakuntaan. Valmistusvaliokunta totesi, etteivät

edellytykset myöntää oikeus hakea pappisvihkimystä toteudu diakoni, teologian opiskelija Ulla Soikkelin kohdalla.

Asiasta käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Huotari, Ranta ja Rimpiläinen.

Huotari piti kohtuuttomana Ulla Soikkelin osalta pitää kiinni kielitaitovaatimuksesta, kun hänellä on kaikki muut edellytykset pappisviran saamiseen. Hänellä on myös hyvin monipuolinen kokemus kirkon työstä ja siihen erilaista koulutusta. Huotari esitti Rannan kannattamana, että Ulla Soikkelille myönnettäisiin oikeus hakea pappisvihkimystä.

Rimpiläinen totesi tämän ja Kirsilän tapauksen eroavan toisistaan oleellisesti siinä kohdin, että tässä haettiin erivapautta opintosuorituksista. Tästä huolimatta Rimpiläinen ilmoitti kannattavansa Huotaria.

Suoritetussa äänestyksessä piispainkokous päätti äänin 8-5 valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti

ettei diakoni, teologian opiskelija Ulla Soikkelille voida kirkkojärjestyksen 5 luvun 3 §:n 2 momentin nojalla myöntää oikeutta hakea pappisvihkimystä.

17 §

Pappien äänioikeus ja hiippakuntaan kuuluminen

Kirkolliskokous oli päättänyt 16.5.1997 lähettää piispainkokoukselle hiippakuntakokouksesityksen nro 7/1996, joka koskee pappien äänioikeutta piispan, pappisasessorin, lääninrovastin sekä hiippakunta- ja kirkolliskokousedustajien vaalissa, sekä pyytää piispainkokousta ryhtymään yleisvaliokunnan mietinnössä nro 6/1997 esitettyyn selvittämistyöhön.

Piispainkokous oli asettanut istunnossaan 16.-17.9.1997 (12 §) työryhmän selvittämään papin ja lehtorin hiippakuntaan kuulumista sekä papin ja lehtorin kirkollista äänioikeutta koskevan kirkkolainsäädännön kokonaisuutta sekä tekemään ehdotuksensa mainittujen säännösten tarkistamiseksi. Työryhmän puheenjohtajaksi nimettiin asessori Reijo Kataja sekä jäseniksi asessori Helena Haataja, asessori Matti Mäkinen, teol. toht. Matti Repo ja kirkolliskokouksen sihteeri Kari Ventä sekä sihteeriksi piispainkokouksen sihteeri Hannu Juntunen.

Piispainkokous oli päättänyt istunnossaan 10.-11.2.1998 (20 §) lähettää työryhmälle kirkolliskokouksen kirjeet nro 46 ja 47/1.12.1997, jotka koskivat pappien määräämistä eräiden

yhteisöjen palvelukseen ja pappien äänioikeutta eräissä vaaleissa, sekä oli kehottanut työryhmää ottamaan nämä kirjeet huomioon ehdotusta laatiessaan.

Työryhmä oli jättänyt 1.9.1998 piispainkokoukselle mietintönsä "Pappien äänioikeus ja hiippakuntaan kuuluminen" (Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja B 1998:3).

Työryhmä oli selvittänyt mietinnössään voimassaolevien säännösten sisältöä ja niihin mahdollisesti liittyviä ongelmia, pohtinut pappisviran teologisia perusteita sekä ottanut kantaa nykyisiin säännöksiin. Lisäksi työryhmä oli lähettänyt tuomiokapituleille pappien nimikirjan ajan tasalla pitämistä ja ääniluettelon laatimista koskevan kyselyn ja analysoinut tämän kyselyn tuloksia. Työryhmä oli todennut, että papin äänioikeuteen ja hiippakuntaan kuulumiseen liittyvät ongelmat koskevat pääasiassa sellaisia pappeja, jotka eivät ole seurakunnan papinvirassa tai muussa kirkon virkasuhteessa, ja oli kiinnittänyt erityistä huomiota juuri tällaisiin pappeihin.

Nykyisistä säännöksistä työryhmä totesi mietinnössään, että papin äänioikeuden määrittelyn kokonaisuus on hiukan vaikeasti hahmoteltavissa, mutta kuitenkin sisällöltään selvä.

Pääsäännön mukaan hiippakuntaan kuuluvalla papilla on äänioikeus säännösten mukaisessa rovastikunnassaan (KL 18:3,2; 19:2,2; 19:11,2; 20:4 sekä KJ 19:13,2). Tähän pääsääntöön liittyy yhteen kirkkolain kohtaan viittaava varaus: "...ellei 5 luvun 5 §:stä muuta johdu". Mainittu viittaussäännös nimeää tehtävät, joissa toimiessaan papilla on äänioikeus, ja äänioikeus säilyy vielä neljän vuoden ajan ao. virkasuhteen päättymisestä lukien, kuitenkin vain eroamisikään saakka.

Täten esimerkiksi pappi, joka siirtyy seurakuntapastorin tai uskonnonopettajan virasta liike-elämän palvelukseen, menettää kirkollisen äänioikeuden neljän vuoden kuluttua siirtymisestä lukien, ellei eroamisikä tule vastaan jo aikaisemmin. Lehtorin äänioikeus puolestaan määräytyy yksiselitteisellä tavalla.

Ratkaisuhahmotelmissaan työryhmä totesi, että säännökset pappien kuulumisesta tiettyyn hiippakuntaan ja rovastikuntaan ovat selviä eikä niiden tarkistamiseen ole tarvetta.

Papin ja lehtorin kirkollista äänioikeutta koskevat nykyiset

säännökset voidaan säilyttää. Kaikkien pappien äänioikeuden yläkäräjäksi tulee edelleenkin säätää eroamisikä, joka eri viroissa ja tehtävissä saatetaan määritellä eri tavoin.

Äänioikeutta koskevien nykyisten säännösten säilyttämistä puoltaa työryhmän mukaan myös se, että piispainkokous saattaa saada kirkolliskokoukselta laajamittaisen, myös papiston kirkolliseen äänioikeuteen liittyvän selvityspyynnön, mikäli hiippakuntahallintokomitean mietinnön asiaa koskeva ponsi (Suomen ev.-lut. kirkon keskushallinto. Sarja A 1998:1; s. 255, 4. ponsi) tulee hyväksytyksi.

Tuomiokapitulien nimikirjan ajan tasalla pitäminen todettiin mietinnössä keskeisen tärkeäksi asiaksi. Tähän liittyen työryhmä oli suoritetun kyselyn pohjalta havainnut pappien ääniluettelon laatimisessa määrällisesti merkittävää epätarkkuutta, joka vaatisi mahdollisesti vanhentuneiden virkamääräysten selvittämistä tuomiokapituleissa piispainkokouksen aiemmin suosittamalla tavalla.

Mietinnössä todettiin, että KL 6:1,5 mukaan papeista pidettävään nimikirjaan sovelletaan nimikirjalakia, ja nimikirjalain 5 §:n mukaan puolestaan asianomaisen henkilön velvollisuus on antaa nimikirjaa varten tarvittavat tiedot ja ilmoittaa niiden muuttumisesta. Ongelman muodostavatkin osoitetiedot, joita mainitun lain mukaan ei

tarvitse ilmoittaa. Näin ollen työryhmä ehdotti piispainkokoukselle, että KL 6 luvun 7 §:n 1 momentti täydennettäisiin seuraavalla maininnalla: "Hiippakunnan papin, joka toimii muussa tehtävässä kuin seurakunnan papinvirassa tai tuomiokapitulien virassa, tulee ilmoittaa asuinpaikkansa, osoitteensa, virka- tai työsuhteensa sekä muut nimikirjaan otettavat tiedot tuomiokapitulille".

Valmistusvaliokunta totesi, että työryhmä on laatinut saamansa tehtävän pohjalta laajan selvityksen, johon on sisällytetty myös pappisviran teologista tarkastelua koskeva luku. Tuomiokapituleille lähetetty kysely antaa kuvan tämänhetkisestä tilanteesta ja kartoittaa asiaan liittyviä käytännön ongelmia hiippakunnissa.

Valmistusvaliokunta yhtyi työryhmän näkemykseen, jonka mukaan nykyiset säännökset pappien hiippakuntaan ja rovastikuntaan kuulumisesta eivät kaipa tarkistamista.

Pohdittaessa kirkollisen äänioikeuden perusteiden määrittämistä mietinnössä oli asetettu kyseenalaiseksi muussa kuin kirkon työssä toimivien, papiksi vihittyjen henkilöiden oikeuksien ja vaikuttamismahdollisuuksien lisääminen (s. 50). Valmistusvaliokunnan mukaan äänioikeuteen liittyvien oikeuksien laajentaminen voidaan nähdä yhtenä osana mainittujen henkilöiden pappeuden tukemista, minkä

työryhmä oli myös nähnyt tarpeelliseksi ja mihin se oli viitannut (s. 48).

Valmistusvaliokunnan mielestä työryhmän valitsema linja oli kuitenkin oikeutettu. Ratkaisun perustana on nykyinen järjestelmä, jossa äänioikeuden ehtona on ordinaation lisäksi toimiminen tietyissä kirkkolain mainitsemissa kirkollisluonteisissa tehtävissä.

Valmistusvaliokunta esitti, että piispainkokous antaa kirkolliskokoukselle työryhmän muotoileman kirkkojärjestyksen täydennysesityksen ja, että piispainkokous asettaa uuden työryhmän selvittämään vokaation edellytyksiä ja pappisvihkimyksen ehtoja.

Asiasta käydyssä keskustelussa puheenvuoroja käyttivät Pihkala, Rimpiläinen, Mäkeläinen, Huotari, Franzén, Paarma, Kataja ja Laulaja.

Keskustelussa kysyttiin, onko edelleen voimassa se sovittu pelisääntö, ettei hiippakuntaan oteta pappia ilman virkaa, vaikka hän siirtoa toisesta hiippakunnasta pyytäisikin? Näin todettiin edelleen meneteltävän.

Kävi ilmi, että työryhmän esittämien tietojen antamisvelvollisuus ei ole ongelmaton asia. Osoitetiedot eivät edes kuulu nimikirjaan. Toisaalta jos ei mitään velvoitetta ole kyseessä olevien tietojen antamiseen, koko hankkeelta katoaa pohja pois.

Valmistusvaliokuntaa kritisoitiin siitä, että se oli tehnyt esityksen vokaatiosta ja pappisvihkimyksestä, mitkä asioina eivät kuuluneet työryhmän tehtäväksiintoon.

Franzén esitti Huovisen kannattamana asian palauttamista valmistusvaliokunnalle uudelleen valmisteltavaksi.

Piispainkokous päätti yksimielisesti

palauttaa asian valmistusvaliokunnalle uudelleen valmisteltavaksi.

18 §

Kirkkoherran viran vaaliehdotukset sekä lausunnot kappalaisen ja kanttorin viran hakijoista

Lapuan hiippakunnan tuomiokapituli oli 17.12.1997 päivätyllä kirjeellään ehdottanut, että piispainkokouksen

toimeksiannosta laadittaisiin selvitys tuomiokapitulien ehdollepanokäytännöstä.

Piispainkokous oli päättänyt istunnossaan 10.-11.2.1998 (17 §) kehottaa valmistusvaliokuntaa jatkamaan aloittamaansa valmistelua. Valmistusvaliokunnan tuli vaaliehdotuskäytännön selvittämiseksi toukokuun 1998 loppuun mennessä hankkia kunkin tuomiokapitulien selvitys havaituista ongelmista ja omasta vaaliehdotuskäytännöstään.

Tuomiokapitulit olivat lähettäneet selvitykset havaituista ongelmista ja omista käytännöistään.

Valmistusvaliokunta oli laatinut tuomiokapitulien selvi-tyksistä yhteenvedon, jonka pohjalta valmistusvaliokunta esitti, että piispainkokous keskustelee asiasta ja päättää asettaa työryhmän valmistelemaan piispainkokouksen suosituksen, joka koskee kirkkoherran viran vaaliehdotuksia sekä kappalaisen ja kanttorin viran lausuntoja.

Asiasta käytti puheenvuoron Pihkala.

Valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti piispainkokous päätti

1. *asettaa työryhmän valmistelemaan piispainkokouksen*

suosituksen, joka koskee kirkkoherran viran vaaliehdotuksia sekä kappalaisen ja kanttorin viran lausuntoja; ja

2. *nimetä työryhmään pappisasessori Helena Haatajan, piispainkokouksen sihteeri Hannu Juntusen ja lakimiasessori Matti Mäkisen.*

19 §

Tunnustuksellisen evankelisluterilaisen uskonnon opettamisen erivapauden kriteerit

Helsingin hiippakunnan tuomiokapituli oli 20.5.1998 esittänyt piispainkokoukselle asessori Helena Haatajan aloitteeseen viitaten, että piispainkokous laatisi yhtenäiset kriteerit lausuntoa varten, joka annetaan opetusministeriölle koskien evankelisluterilaiseen kirkkoon kuulumattoman erivapautta opettaa tunnustuksellista evankelisluterilaista uskontoa. Ehdotuksessaan asessori Haataja totesi, että toivomus kriteerien yhtenäistämisestä oli tullut esille keskusteluissa opetusministeriön esittelijä Helena Porkolan kanssa.

Aloitteessaan asessori Haataja oli esittänyt, että eräänä puoltavan lausunnon antamisen perusteena voisi olla se, että lupa opettaa evankelisluterilaista uskontoa annetaan

ensisijaisesti niiden kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen jäsenille, jotka piispainkokous on määritellyt kristillisiksi v. 1988 (9.-10.2.1988, 20 §) antaessaan ohjeita kirkollisen vihkimisen ehdoista evankelisluterilaisen kirkon jäsenen kihlakumppanin osalta (KJ 2:18, sel. 2).

Perusteluna voisi olla myös piispojen 4.11.1997 antama suositus, mitkä uskonnolliset yhteisöt voivat käyttää evankelisluterilaisen kirkon tiloja, tai luettelon pohjana voisivat olla ne Suomessa toimivat kristilliset uskontokunnat, jotka ovat laajapohjaisesti edustettuina Suomen Ekumeenisessa Neuvostossa ja Suomessa vaikuttavien vapaakirkollisten seurakuntien ja yhteisöjen yhteistyöjärjestössä Suomen Vapaan Kristillisyyden Neuvostossa.

Aessori Haataja oli todennut myös, että lausuntoon vaikuttaa opetussuunnitelmaan sitoutuminen ja sen arviointi, miten erivapauden hakijan voidaan katsoa selviytyvän tunnusuksellisen uskonnon opettamisesta (esim. kastekysymys).

Valmistusvaliokunta oli kysynyt asiasta kirkon kasvatustieteiden keskuksen näkemystä. Sen käsityksen mukaan asiassa esitetynlaisten luetteloiden teko on ongelmallista. Aloitteen esille nostama asia ei ole sinällään uusi. Jo vuosia sitten Suomen vapaiden kristittyjen neuvosto oli esittänyt, että uskonnon opettaminen tehtäisiin mahdolliseksi apostolisen

uskontunnustuksen hyväksyvien uskontokuntien ja yhteisöjen jäsenille.

Kirkon kasvatustasiain keskus yhtyi piispainkokouksen sihteerin Hannu Juntusen piispojen neuvottelussa 1994 esittämään näkemykseen ratkaisun ongelmallisuudesta. Juntusen mukaan lista-ajattelu romuttaisi tunnustuksellisuuden käsitteen ja hän kysyi, olisiko asetelma sellainen, että opetuksen tulee periaatteessa olla luterilaista, mutta tiettyjen kirkkokuntien jäsenyys vaaditaan tai kelpuutetaan. Todennäköistä olisi, että listoihin perustuva ratkaisu nostaisi esiin keskustelun uskonnonvapauden loukkaamisesta.

Kirkon kasvatustasiain keskuksen mukaan aloitteen viittaus erivapauden hakijan sitoutumisesta opetussuunnitelmaan ja sen arvioiminen, miten hakijan voidaan katsoa selviytyvän tunnustuksellisesta uskonnonopetuksesta, on oleellinen kohta lausunnon antamisessa.

Opetusministeriö, joka joutuu ajattelemaan hakijoiden oikeusturvaa ja tasa-arvoista kohtelua, toivoo kirkon lausunolta ennen muuta näkemystä hakijan oletettavasta kyvystä opettaa evankelisluterilaista uskontoa opetussuunnitelman mukaisesti. Tämä pitää sisällään sen, että tunnustuksellisuus ei ole evankelisluterilaiselle kirkolle merkityksetön asia, vaan on opetuksen tavoitteiden ja sisällön

valinnan keskeinen periaate.

Opetusministeriö ei ota kantaa siihen, onko johonkin uskontokuntaan kuuluva hakija pätevämpi kuin johonkin toiseen kuuluva. Tässä mielessä mihinkään uskontokuntaan kuulumaton on samalla viivalla johonkin uskontokuntaan kuuluvan kanssa.

Kysymys on opettajan virallisesta kelpoisuudesta, joka pätee koko Suomessa. Kelpoisuus on myös riippumaton siitä, toimiiko henkilö konkreettisesti opettajana. Opetusministeriö määrittelee viran puolesta, onko hakijalla muodollinen kelpoisuus joko luokanopettajaksi tai uskonnon aineopettajaksi, joka on yksi opetusministeriön kriteereistä. Lausunnon kriteereinä eivät voi olla myöskään paikalliset uskonnonopetusjärjestelyt ja henkilösuhteet.

Kirkon kasvatusasiain keskus esitti näkemyksensä tunnustaen asian monitahoisuuden ja vaikeuden, että nykyisen erivapauskäytännön muuttamiseen ei ole tarvetta, mutta opetusministeriön toivomus kriteerien yhtenäistämiseksi on aiheellinen.

Epävirallisissa keskusteluissa erivapauksia valmistelevan virkamiehen kanssa on tullut esiin, että opetusministeriö arvostaa tuomiokapitulien ja seurakuntien lausuntoja ja pitää niitä tarpeellisina. Ministeriö on pannut myös positiivisena seikkana merkille, että viime aikoina useimmat lausunnot ovat olleet korkeatasoisia. Ministeriö uskoo edelleen järjestelmän toimivuuteen, kunhan "pelisäännöt" ovat kaikille selkeät ja yhdenmukaiset tuomiokapitulien autonomiasta huolimatta.

Kirkon kasvatusasiain keskuksen mielestä lausunnon ainut kriteeri voi olla se, onko hakija kykenevä opettamaan luterilaista uskontoa opetussuunnitelman mukaan ja haluaako hän myös sen tehdä. Jos hakija uskontokunnan jäsenyydestä riippumatta ilmoittaa, ettei voi noudattaa evankelisluterilaisen uskonnon opetussuunnitelmaa, ei hakijalla luonnollisestikaan ole mahdollisuutta saada erivapautta opettaa evankelisluterilaista uskontoa.

Valmistusvaliokunta yhtyi kirkon kasvatusasiain keskuksen näkemyksiin eikä nähnyt syytä muuttaa opetusministeriön ohjeissa ja kirkon kasvatusasiain keskuksen lausunnossa määriteltyjä kriteereitä tunnustuksellisen uskonnonopetuksen erivapauksien myöntämisessä.

Arvioitaessa opettajan kykyä opettaa tunnustuksellista uskontoa lähtökohtana on muodollinen pätevyys. Henkilökohtaisen muun kyvyn tai sopivuuden suhteen ei ole syytä antaa yleisiä ohjeita.

Valmistusvaliokunta esitti, että piispainkokous erivapauden hakijoiden tasapuolisen kohtelun vuoksi muistuttaa tuomiokapituleja erivapauden myöntämisen perusteista.

Yleiskeskustelussa puheenvuoroja käyttivät Pihkala, Huovinen, Vikström, Mäkeläinen, Kantola, Sariola, Haataja, Laulaja, Kataja ja Paarma.

Keskustelussa pohdittiin, missä määrin tuomiokapitulin tulee tutkia hakijan pätevyyttä, kun opetusministeriö sen joka tapauksessa tutkii. Todettiin, että tuomiokapitulin lausunnon pääpaino on siinä, onko hakija sitoutunut opetustyössään noudattamaan evankelisluterilaisen uskonnon opetussuunnitelmaa. Tuomiokapitulin edustaja voi kiinnittää huomiota erityisesti tähän tavatessaan henkilökohtaisesti erivapauden hakijan.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä päätösesitykseen esitettiin muutoksia.

Valmistusvaliokunnan päätösesityksen kohta a) kuului: "onko hakija ilmoittanut opetustyössään noudattavansa ...". Kantola Katajan kannattamana esitti, että se muotoiltaisiin kuulumaan: "onko hakija sitoutunut opetustyössään noudattamaan ...". Äänestyksessä Kantolan esittämä muotoilu voitti äänin 9-7.

Päätösesityksen kohdan b) käsittelyssä Rimpiläinen esitti, että "kykenevä" muutetaan sanaksi "pätevä". Kohdasta käydyn keskustelun jälkeen puheenjohtaja totesi valmistusvaliokunnan muotoilun jäävän päätökseksi.

Kantola esitti Huovisen kannattamana, että kohta b) jätetään päätöksestä kokonaan pois. Äänestyksessä valmistusvaliokunnan esitys voitti äänin 13-4.

Huovinen esitti Haatajan kannattamana, että päätösesityksen loppuponsi jätetään pois. Äänestyksessä valmistusvaliokunnan esitys voitti äänin 14-3.

Käsittelyn tuloksena piispainkokous päätti

suositella tuomiokapituleille, että ne antaessaan lausuntoa opetusministeriölle koskien erivapautta opettaa tunnustuksellista evankelisluterilaista uskontoa käyttävät kriteerinä sitä,

- a) onko hakija sitoutunut opetustyössään noudattamaan virkavelvollisuuden mukaisesti evankelis-luterilaisen uskonnon opetussuunnitelmaa, ja
- b) onko hakija kykenevä opettamaan uskontoa.
- Koska erivapaus uskonnon opettamiseen myönnetään koko maan oppilaitoksiin ja se kohdistuu yksittäiseen henkilöön, erivapauslausunnon kriteeriksi ei riitä asianomaisen alueen tai koulun opettajatarve tai opetusjärjestelyihin liittyvät mahdollisuudet.*

20 §

Yhteisvastuukeräyksen esimies vuodeksi 2000

Suomen Kirkon Seurakuntatoiminnan Keskusliiton hallitus oli kirjeellään 5.2.1999 esittänyt, että piispainkokous nimeäisi Yhteisvastuukeräyksen esimieheksi arkkipiispa Jukka Paarman vuodeksi 2000.

Valmistusvaliokunta yhtyi esitykseen.

Asiasta ei syntynyt keskustelua.

Valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti piispainkokous päätti

nimetä arkkipiispa Jukka Paarman Yhteisvastuukeräyksen esimieheksi vuodeksi 2000.

21 §

Piispainkokouksen istunnot vuonna 2000

Piispainkokouksen istunnot pidetään 8.-9.2.2000 kirkon toimitalossa Helsingissä ja 12.-13.9.2000 Lapuan hiipakunnassa.

22 §

Kirkon pastoraalikoulutuksen kokonaisuus

Piispainkokous oli 17.-18.9.1996 (8 ja 10 §) istunnossaan asettanut työryhmän valmistelemaan kirkon pastoraalikoulutuksen eri osa-alueiden kokonaisuudistusta käyttäen hyväksi asiasta saatuja ehdotuksia, selvityksiä sekä tekemään uudistuksen tavoitteista, sisällöstä ja pääperiaatteista täsmennetyn ehdotuksen piispainkokoukselle vuoden 1998 helmikuun istuntoon. Työryhmän määräaika oli jatkettu piispainkokouksen istunnossa 10.-11.2.1998 (19 §) vuodella ns. kirkkoherratutkinnon kirkolliskokous-käsittelyn takia.

Työryhmän puheenjohtajana oli toiminut piispa Olavi Rimpiläinen sekä jäseninä vt. koulutussihteerit Stefan Djupsjöbacka, kirkkoherra Eija Fuller, asessori Reijo Kataja, pääsihteerit Ouri Mattila, kirkon koulutuskeskuksen johtaja Juha Pihkala ja teol. toht. pastori Riitta Särkiö. Juha Pihkalan siirryttyä Tampereen hiippakunnan piispaksi oli työryhmän jäseneksi tullut kirkon koulutuskeskuksen johtaja Simo Peura. Työryhmän sihteerinä oli toiminut piispainkokouksen sihteerit Hannu Juntunen. Työryhmä oli 7.9.1998 jättänyt piispainkokoukselle mietintönsä (Sarja B 1998:4).

Työryhmän mietintö lähti siitä perusajatuksesta, että koko kirkon pastoraalikoulutus eli papeille järjestettävä seurakuntatyöhön liittyvä koulutus nähdään kokonaisuutena, johon liittyy sekä koulutuspolkuidea että muodollisen kelpoisuuden saavuttaminen. Tästä näkökulmasta myös pastoraalitutkinto hahmotettiin osana seurakuntatyöhön valmentavaa koulutusta.

Tavoitteet asetettiin kahdeksanosaisista kokonaisuutta varten. Siihen kuuluvat 1. teologian opiskelijoiden soveltuvuustutkinto, 2. työharjoittelu seurakunnassa, 3. ordinaatioskoulutus, 4. työhön perehdyttäminen pappisuran alussa, 5. pastoraalitutkinto, 6. seurakuntatyön johtamisen tutkinto, 7. ylempi pastoraalitutkinto ja 8. koulutus työuran myö-

hemmissä vaiheissa.

Mietinnössä luonnehdittiin kunkin osa-alueen sisältöjä sekä hahmotettiin ehdotuksia niiden käytännön toteutuksen ja jatkosuunnittelun pohjaksi. Työryhmän mietintö sisälsi yhteenvedona (s. 40-41) viisikohtaisen toimenpideehdotuksen esityksenä piispainkokoukselle.

Valmistusvaliokunta piti mietinnössä esitettyä pastoraalikoulutuksen kokonaisuutta koskevaa tavoitteistoa ja kahdeksanosaista kokonaisrakennetta (s. 13-22) mielekkäänä ja toimivana kokonaisuutena. Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon osalta on huomioitava kirkolliskokouksen päätöksen 1692/1995 voimaantulosäännöksen muutos 6.11.1998 sekä piispainkokouksen tutkintoa koskeva erillinen päätös.

Pastoraalikoulutuksen sisältöjen osalta (s. 23-40) valmistusvaliokunta kiinnitti huomiota seuraaviin seikkoihin:

Jo ordinaatiokoulutuksessa on tarpeen antaa eväitä seurakuntatyön yhteisölliseen, ei vain henkilökohtaisen työskentelyn ulottuvuuteen. Siksi käsiteltävien aiheiden luetteloon (s. 30) on syytä lisätä "seurakunta työyhteisönä". Ajatusta ordinaatiokoulutuksen järjestämisestä ennen ordinaatiota sen jälkeen, kun ordinaation edellytykset on

virallisesti tutkittu, valmistusvaliokunta piti kannatettavana.

Pastoraalitutkinnon opintokokonaisuuden nro 8 sisältöä (s. 34) suunniteltaessa on tarpeellista ottaa huomioon myös se, että pastoraalitutkinto ei sinänsä ohjaa seurakuntatyön johtamiseen, vaan on sellaisenaan pätevyitymistä lähes yksinomaan kappalaisen virkoihin. Tästä näkökulmasta olennaisinta on johtajuuden tukeminen työyhteisössä, eli ns. "alaiskoulutus".

Mietinnössä todettiin (s. 16, 28 ja 40), että pastoraalikoulutuksen kokonaisuuden sisältämät opiskelijoiden soveltuvuustutkinta ja työharjoittelun palauteseminaarin soveltuvuustutkinta edellyttävät toteutuessaan sitä, että todistukset näihin osallistumisesta on vaadittava papiksi vihkimistä hakevalta. Kyseisten pastoraalikoulutuksen osa-alueiden toteutumisesta ei kuitenkaan ollut laadittu aikataulua, joten valmistusvaliokunta katsoi, että todistuksia koskevia määräyksiä ei voida vielä antaa, vaikka periaatepäätös pastoraalikoulutuksen rakenteesta edellyttää myöhemmässä vaiheessa muutosta näihin määräyksiin.

Mietinnössä kiinnitettiin huomiota siihen, että toteutuessaan pastoraalikoulutus tässä laajuudessaan edellyttää tuomio-kapituleihin lisää henkilöstöresursseja ja esitettiin, että tuomiokapituleista lakkautetut neljannen hiippakunta-

sihteerin virat perustettaisiin uudelleen (s. 22, 41).

Valmistusvaliokunta yhtyi näkemykseen siitä, että mietinnössä esitetyn kaltainen pastoraalikoulutuksen kokonaisuus ei nykyisillä tuomiokapitulien henkilöstöresursseilla voi toteutua. Useimmilta osiltaan sen toteuttaminen edellyttää huomattavaa teologista ja pastoraalista pätevyyttä, joka tuomiokapitulien on syytä ottaa huomioon virkaa täytettäessä.

Mietinnön mukainen pastoraalikoulutuksen kokonaisuus vaatii resursseja paitsi tuomiokapituleilta myös paikallis-seurakunnilta perehdytysten ja tutorointien muodossa. Tämän määrä ja mahdollinen korvaaminen on jatkosuunnittelussa otettava huomioon.

Valmistusvaliokunta katsoi, että kokonaisuutena mietinnössä esitetyt suunnitelmat ja ehdotukset antavat hyvän pohjan jatkotyöskentelylle.

Asiasta käytyyn keskusteluun osallistuivat Pihkala, Vikström, Rimpiläinen, Mäkeläinen ja Huotari.

Vikström esitti, että tässä vaiheessa ei vielä tehdä ratkaisua mietinnön esitysten suhteen vaan käydään ainoastaan periaatekeskustelu. Esitystä ei kannatettu.

Keskustelussa todettiin, että kysymyksessä on kokonaisuus hahmotelma, jonka yksityiskohdat tulevat joka tapauksessa joko piispainkokouksen tai tuomiokapitulien erikseen päätettäviksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä Huotarín esityksestä kolmannesta ponnesta poistettiin maininta piispainkokouksesta.

Muutoin valmistusvaliokunnan esityksen mukaisesti piispainkokous päätti

- 1. hyväksyä kirkon pastoraalikoulutuksen kokonaisuuden tavoitteet ja rakenteen mietinnön "Kirkon pastoraalikoulutuksen kokonaisuus" (Sarja B 1998:4) sivuilla 12-22 esittämän mukaisina täsmennettynä seurakuntatyön johtamisen tutkinnon edellytysten osalta siten kuin niistä on erikseen päätetty;*
- 2. antaa kirkon koulutuskeskukselle tehtäväksi jatkaa pastoraalitutkintoa ja ylempää pastoraalitutkintoa koskevien piispainkokouksen määräysten valmistelua mietinnössä esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti;*
- 3. pyytää kirkon koulutuskeskusta jatkamaan pastoraalikoulutuksen muiden osien kehittämistä mietinnössä esitettyjen suuntaviivojen mukaisesti yhteistyössä*

- tuomiokapitulien kanssa; ja*
4. *esittää kirkkohallitukselle, että tuomiokapituleista lakkautetut neljännen hiippakuntasihteerin virat perustettaisiin uudelleen.*

23 §

Diakonaattikomitean mietintö

(Jatkokäsittely 5 §:ään)

Asian jatkokäsittelyssä käyttivät puheenvuoroja Pihkala, Huovinen, Huotari, Franzén ja Vikström.

Valmistusvaliokunnan korjattuun lausuntoesitykseen tehtiin yksi tekstimuutos. Franzén ja Vikström jättivät piispainkokouksen lausuntoon eriävät mielipiteet.

Piispainkokous päätti

antaa kirkolliskokoukselle liitteenä olevan lausunnon.

Liite

Piispainkokouksen lausunto nro 1/1999 kirkolliskokoukselle

DIAKONAATTIKOMITEAN MIETINTÖ

Piispainkokous esittää lausuntonaan diakonaattikomitean mietinnöstä kunnioittavasti seuraavan.

1. Mietinnön rakenne

Kirkolliskokous asetti vuonna 1994 komitean selvittämään diakonian viran kehittämistä. Komitean mietintö "**Yhdessä kirkon virassa**" julkaistiin 10.8.1997. Mietintö jakautuu kahteen pääosaan.

Ensimmäinen pääosa, **Uudistuksen lähtökohdat**, on historiapainotteinen. Siinä komitea ottaa käyttöön termin "diakonaatti" yläkäsitteeksi nykyisen diakonian viran lisäksi monille muillekin kirkon jo olemassaoleville viroille. Diakonaatilla komitea tarkoittaa myös aiempaan keskusteluun viitaten "diakonian virkaa laaja-alaisempaa kirkon viran osaa, joka käsittää karitatiivisen diakonian lisäksi myös katekeettisia ja liturgisia tehtäviä." (s. 20)

Komitean tehtäväksianto kuvataan valmisteluineen mietinnön ensimmäisillä sivuilla (s. 15-20). Se on viisiosainen ja varsin laaja. Mietinnössä ei tutkita pelkästään kirkkojärjestyksessä tarkoitettua nykyistä diakonian virkaa ja sen kehittämistä. Tehtäväksiantoa on laajennettu valmistelemalla koko uudella tavalla hahmotellun diakonaatin uudistamista ja tarkastelemalla nykyisen diakonian viran kehittämistä tässä kokonaisuudessa. Tällä tavoin voidaan komitean mukaan parhaiten vastata siihen uudistustarpeeseen, joka kirkon piirissä vallitsee.

Ensimmäisessä pääosassa luodaan myös katsaus diakonaatin ja diakonian viran kehitykseen alkuseurakunnan ajoista nykyhetkeen sekä historian eri vaiheissa käytyyn keskusteluun. Edelleen kuvataan diakonaatin ja kirkon viran suhdetta niin luterilaisissa kuin muissakin suurissa kirkkokunnissa. Ensimmäisen pääosan lopussa pohditaan diakonian viran asemaa tunnustuskirjoissa ja kirkkomme perinteessä sekä raportoidaan kirkon eri työntekijäryhmille tehdystä kyselystä.

Toinen pääosa, **Uudistuksen hahmottelu**, sisältää kirkolliskokouksen komitealta pyytämät diakonian viran kehittämis ehdotukset perusteluineen ja johtopäätöksineen. Diakonaattia kuvataan osana kirkon virkaa ja sen tehtäviä suhteessa nykyiseen kirkon virkakuntaan. Mietintö sisältää ehdotuksen diakonaattiin kuuluvista viroista ja kuvaa niiden yhteisiä tehtäviä erityisesti jumalanpalveluksessa ja rippikoulussa. Diakonaattiin kuuluvien virkojen hallinnollista asemaa kuvaillaan esityksen mukaisesti samoin kuin viran saantia edellyttävää koulutusta ja vihkimystä sekä eräitä työehtosopimuksellisia ja kirkko-oikeudellisia ratkaisuja. Lopuksi komitea päätyy ehdottamaan kirkolliskokoukselle "diakonaatin muodostamista pappisvirasta erilliseksi osaksi kirkon erityistä virkaa

(ministerium, ämbete)" (s. 131). Lopullinen esitys on yhdeksänosainen ja sisältää periaatepäätöksiä ja ehdotuksia jatkovalmistelujen käynnistämisestä ja toimeenpanosta.

2. Teologinen arviointi

2.1. Yleistä

Mietintö sisältää helposti omaksuttavassa muodossa suuren määrän historiallista ja teologista kuvausta ja analyysia. Teologinen pohdinta on paikoitellen tiivistä, minkä vuoksi perustelut eivät aina ensi silmäyksellä avaudu. Käsitteitä **diakonaatti** ja **diakonian virka** ei myöskään aina käytetä täysin johdonmukaisesti. Vaikka komitea on laajentanut tehtävänsä koskemaan laaja-alaisen diakonaatin perusteiden selvittämistä, mietinnön historiallisessa osassa keskitytään pääosin nykyisen diakonian viran karitatiivisen linjan kehityksen tarkasteluun. Kanttorin ja katekeetan viran muotojen historiallinen selvittely jää hyvin vähäiseksi. Koska kyseiset virat kuitenkin halutaan sisällyttää diakonaattiin, olisi myös niiden historiaa ja suhdetta kirkon virkaan ollut hyvä selvittää tarkemmin.

2.2. Kirkon virka ja diakonaatti

Perustellessaan laaja-alaista diakonaattia komitean lähtökohtana on kasteeseen perustuva yhteinen pappuus. Tästä lähtökohdasta käsin kaikki virat ovat yhtä arvokkaita ja keskenään tasavertaisia. Kirkossa on erityinen palveluvirka, jolle on uskottu sanan ja sakramenttien hoitaminen. Tunnustuskirjat tarkoittavat tällä erityisellä viralla papin

ja piispan virkaa.

Komitea tulkitsee, että tällainen erityisen viran korostus oli tärkeä tunnustuskirjojen synnyn aikaan. Myöhemmin kehitys johti diakonaatin osalta irtautumiseen sanan ja sakramenttien virasta. Nyt tavoitteena on diakonaatin liittäminen takaisin sanan ja sakramenttien viran yhteyteen.

Komitea toteaa oikein, että reformaation teologia asettui vastustamaan kirkon viran hierarkkisuutta. Vaikka komitean tehtäväsiantoon ei ole kuulunut pohtia erityisen viran ja yhteisen pappeuden suhdetta, mietinnöstä käytyä keskustelua tällainen selvittely olisi epäilemättä helpottanut. Reformaation ajattelutavan mukaan näet myöskään viran ja yhteisen pappeuden suhdetta ei pidä ajatella hierarkkisesti vaan pikemminkin rinnakkaiseksi ja komplementaariseksi. Viime vuosien ekumeeninen keskustelu on myös ollut johtamassa ajattelua tähän suuntaan. Diakonaatin uudistaminen ei siis ainakaan alkuperäisen luterilaisen ajattelutavan ja nykyisen ekumeenisen kehityksen valossa olisi lisäämässä uutta hierarkian porrasta maallikoiden ja ordinoitujen välille. Kysymys on pikemminkin samantasoisessa ja komplementaarisessa kokonaisuudessa tapahtuvasta järjestelystä.

Komitea osoittaa mietinnössään selkeästi, miten hankalaa on luoda suoraviivaisesti CA V:n mukaista, yhteen kirkon virkaan perustuvaa ja samalla kuitenkin pappisvirasta erillistä diakonaattia. Komitea ei ole asettanut tunnustuskirjojen asemaa kyseenalaiseksi, vaan on pyrkinyt löytämään moderniin suomalaiseen luterilaiseen tulkintaan nojautuvan ratkaisun, joka olisi yhteensovittavissa tunnustuskirjojen niukkojen ilmaisujen kanssa. Ratkaisumalli on mielen-

kiintoinen ja teologisesti hyväksyttävissä, vaikka komitean tavoittelemaan lopputulokseen päästäisiin myös muuta tietä.

Virka on kirkossa olemassa, jotta ihmisen olisi mahdollista ottaa vastaan Jumalan lahjana usko ja hänen uudistava rakkautensa. Nämä molemmat - usko ja rakkaus - syntyvät Kristuksen läsnäolon kautta. Molemmat muuttavat ihmisen olemusta: vanhurskauttava usko palauttaa ja uudistaa Jumalan ja ihmisen välisen yhteyden ja union, kun taas uutta luova rakkaus herättää ihmisen oman arvon kokemukseen ja lähimmäisen arvon näkemiseen. Kumpaakaan ei virka itsessään voi luoda tai tuottaa, mutta molempia se voi välittää palvelijan (ministerium) roolissa: julistamalla, jakamalla sakramenteja ja harjoittamalla palvelutyötä.

On selvää, että tunnustuskirjojen yksisäikeiseksi purkautuvassa virkatulkinnassa heijastuu aikahistoriallinen tilanne eikä niinkään paluu uusitamentilliseen käytäntöön. Eksegeettinen ja historiallinen tutkimus ei ole pystynyt luomaan Uuden testamentin monivivahteisesta virkakäsityksestä sellaista kuvaa, että sen pohjalta voitaisiin yksiselitteisesti johtaa ne viran muodot, jotka myöhemmässä kehityksessä vakiintuivat käyttöön. Uusi testamentti tuntee eräiden muiden nimitysten ohella myös nimitykset piispa (episkopos), vanhin (presbyteros) ja diakoni (diakonos), mutta niiden tehtävät eivät ole sillä tavoin eriytyneet, että niistä voitaisiin suoraan päätellä normatiivinen virkarakenteen malli. Varmaa on joka tapauksessa se, että virka – mikä sen muoto sitten olikin – annettiin vihkimyksessä (kätten päällepaneminen ja rukous), jota edelsi kutsu (vocatio).

Toisen vuosisadan lopulta periytyvä kolmisäikeinen rakenne (piispa–

pappi–diakoni) ei ole suoraan samastettavissa Uuden testamentin vastaaviin nimityksiin, ja se taas murtui Keski-Euroopassa lähinnä konkreettisen tilanteen vuoksi. Yksikään silloisista katolisista piispoista ei näet siirtynyt sitä jatkamaan reformaation kirkkoihin. Vaikka *Augsburgin Tunnustus, Apologia* sekä *Paavin valta ja johtoasema* vielä tunnustavat piispan viran *jure humano* eli inhimillisen järjestyksen mukaan, keskieuropalaisissa evankelisissa kirkkoissa piispallinen traditio on käytännössä palautunut vasta tällä vuosisadalla.

Pohjoismaissa taas historiallinen kolmisäikeinen virka on jatkunut katkeamattomana, tosin diakonian osalta välillä lähes olemattomiin heikentyneenä. Tunnustuskirjojen piirtämän mallin ohella täällä on siis vallinnut kanonisen oikeuden määrittelemä malli, joka näkyy selvästi myös kirkkokäsikirjan virkaanvihkimyskaavoissa. Ainoastaan siinä tapauksessa, että keskieuropalainen *de facto* –tilanne tulkitaan luterilaiselle virkateologialle ehdottoman normatiiviseksi ja sen vuoksi ainoaksi johdonmukaiseksi lähtökohdaksi, joudutaan vaikeuksiin yhden viran ja perinteisen kolmisäikeisyyden sovittamisessa keskenään.

Augsburgin tunnustuksen V artiklaa on pidettävä eräänlaisena ydintunnustuksena, joka ei tietenkään ole puhtaasti aikasidonnainen. Vaikka Kristus on läsnä Pyhän Hengen kautta missä ja milloin tahtoo, edellyttää Kristuksen sakramentaalinen läsnäolo evankeliumin julistusta ja sakramenttien jakamista. Sen mukaan *kirkon virka* - joka määritellään evankeliumin opettamisen ja sakramenttien jakamisen viraksi – *on asetettu* vanhurskauttavan *uskon saamiseksi*. Vaikka artikla viittaa selvästi erityiseen pappisvirkaan, on johdonmukaista ajatella, että tämä päämäärä

kuuluu myös piispan ja diakonian virkaan, mikäli sellaisia luterilaisissa kirkoissa on. Uskon vanhurskaudesta taas seuraa kyky rakastaa.

Rakkaus ei kuitenkaan ole yksinomaan uskon inhimillinen seuraus. Rakkaus on myös Kristus itse, joka on uskossa läsnä. Tätä havainnollistaa luterilainen käsitys Kristuksesta sakramenttina ja esimerkkinä (*sacramentum et exemplum*). Kristuksen sakramentaalinen merkitys on ennen kaikkea hänen todellisessa läsnäolossaan itse kristityssä. Läsnäolollaan hän pyhittää arkisen, puhdistaa likaisen ja vanhurskauttaa syntisen ilman, että arki, lika ja synti silminnähdessä katoaisivat. Tämän sakramentaalisen ulottuvuuden piiriin pääseminen edellyttää Sanan, s.o. Kristuksen julistamista. Esimerkkinä Kristus osoittaa, miten kristityn on suhtauduttava lähimmäiseensä, jotta Jumalan horisontaalinen ja konkreettinen toiminta maailmassa mahdollistuisi. Jumalan toimintatapa maailmassa on – hänen oman valintansa mukaisesti – toimintaa ihmisten kautta ja heidän välityksellään. Tähän perustuu ajatus kristitystä lähimmäisensä Kristuksena.

Mietintö alleviivaa sitä, että vanhurskauttava usko voi syntyä myös rakkaudenpalvelun herättämänä. Lähimmäiseen päin suuntautunut ja Jumalan rakkautta näkymättömästi välittävä inhimillinen toiminta voi julistaa Kristusta niin, että se synnyttää kohteessaan Kristuksen läsnäolon ja sitä kautta uskon. Komitean esittämä ratkaisu on oikeutettu ja teologisesti riittävä, mutta sitä olisi voitu kehittää pidemmälle. Näin keskustelu olisi ehkä päässyt etenemään nopeammin.

Mietinnössä esitettyjen virkojen kytkeminen historiallisen kol-

misäikeisen viran diakonaattiuomaan voidaan kuitenkin perustella CA V:n pohjalta myös tavalla, jota komitea ei ole pohtinut. Vaikka kirkossamme jo olemassaoleva – viime vuosisadalla karitatiivisena elpynyt – diakonian virka ei olekaan sakramenttien jakamisen virka, sillä on alusta alkaen on ollut pyyteettömän rakkauden palvelun ohella yhteys sanan julistamiseen ja se on ollut edistämässä sekä uskon syntyä että kasvua. Myöhemmin kehittyneet nuorison-ohjaajien virat ja lehtorin virka ovat samoin olleet vahvasti kytköksissä uskon herättämiseen ja sen kasvattamiseen. Ongelmia ei pitäisi tältä osin olla kanttorinkaan viran sijoittamisessa laajasti tulkittuun sanan virkaan.

Komitea alleviivaa liturgisen ulottuvuuden merkitystä kirkon virassa. Luotaessa muuttuneessa tilanteessa uutta tulkintaa CA V:n kuvaamasta virasta ja sen muodoista (s. 98) eivät yhdistäviksi tekijöiksi kuitenkaan riitä vain yhteiset tehtävät jumalanpalveluksessa. Yhteisen perustan lähtökohtia on etsittävä ennen kaikkea juuri uskon syntymiseksi tapahtuvan sanan julistamisen laajennetusta tulkinnasta. Virka uskon ja rakkauden palveluksessa todentuu myös monissa sellaisissa tehtävissä, jotka ovat yhteisen jumalanpalveluksen ulkopuolella. Tätä tärkeätä näkökulmaa ei mietinnössä ole riittävästi huomioitu. Pappisviran näkeminen erityisesti jumalanpalveluskeskeisenä saarnavirkana voisi olla yksi avain: Jumalan sanan palveluksessa oleva saarnavirka edellyttää luterilaisesta traditiosta nousevaa syvällistä klassisen teologian ja eksegetiikan osaamista.

Kysymys viran säikeistä ja niiden määrästä on ekumeenisesti merkittävä ja samalla luterilaisten kirkkojen keskuudessa erilaisten historiallisten traditioiden vuoksi ongelmallinen. Tähän on jo edellä

viitattu. Kirkkomme on osallistunut BEM-prosessiin ja on tietoinen siitä Porvoon julistuksen edellyttämästä ekumeenisesta keskustelusta, jossa kolmisäikeistä virkakäsitystä pidetään esillä.

Komitea ei asetu sen kolmisäikeisen virkamallin taakse, jonka kirkon virkarakenteen kehittämistyöryhmä valitsi uudistamisen lähtökohdaksi. Komiteanmietinnön sivulla 99 hahmotellaan esitystä kaavakuvan avulla. Siinä kirkon "erityinen palveluvirka" kuvataan kaksisäikeisenä vaikka sitä edeltävä tekstiosa mitä ilmeisimmin näyttäisi tukevan kolmisäikeistä ratkaisua: Kirkon erityinen palveluvirka suorittaa sanan palvelua käytännössä kolmella eri tasolla, joista piispan virkaa perustellaan kaitsennan tehtävällä. Sekä piispan että papin erityiset tehtävät jäävät perusteluissa vähäiselle huomiolle.

Komitea mainitsee teologisissa perusteluissaan diakonaatin erityisiksi tehtäviksi rakkauden palvelun, musiikin ja kasvatuksen. Se, että juuri nämä tehtävät ovat tulleet mietinnössä diakonaatin keskeisiksi elementeiksi, johtuu selvästi kirkon nykyisestä virkarakenteesta, ei niinkään siitä, että kasvatus tai musiikki kuuluisivat jollain erityisellä tavalla uusitamentillisen tai vanhakirkollisen diakonian erityispiirteisiin. Diakonaattiin hahmotellun erityisosaamisen kirjoa onkin vielä mahdollista tarkentaa. Käytännössä tämä merkitsee ainakin siitä päättämistä, mitkä nykyisistä viroista lopulta tulisivat diakonaattiin ja mikä on perinteisen diakonian tulkinta diakonaatin sisällä.

2.3. Ordinaatio ja sen suomat oikeudet

Mietinnön sivulla 122 mainitaan, että ordinaatioon kuuluu kirkkomme käsityksen mukaan kolme kohtaa: kutsumus (*vocatio*), siunaaminen (*benedictio*) ja lähettäminen (*missio*). Näillä tapahtumilla on suuri merkitys viranhaltijan identiteetille. Toisin kuin monet siunaustoimitukset yksi ainoa ordinaatio kattaa koko elämän. Tämä identiteettiä lujittava ulottuvuus nousee komitean mietinnössä hyvin esille ja se on korostunut myös myöhemmässä keskustelussa.

Yhdenmukaisuuden ja vertailukelpoisuuden aikaansaamiseksi olisi selkeää, että vokaation diakonaatin virkaan antaisi seurakunta. Vokaation asemaa ei kuitenkaan pohdita ehdotuksessa riittävän konkreettisesti. Ehdotuksen mukaan vokaation antaa seurakunta vasta valittuaan viranhaltijan. Tällä menettelytavalla ratkaisu viranhaltijan valinnasta jää seurakunnalle – toisin kuin pappisviran yhteydessä. Käytännön seuraus komitean hahmottelemasta linjasta olisi uusi pappisviran ordinaatiosta poikkeava ja monimutkainen järjestelmä. Koska tämä voi muodostua ongelmaksi erityisen palveluviran sisäisen yhtenäisyyden kannalta, on ordinaatio-ratkaisussa pyrittävä mahdollisimman yhdenmukaiseen ja vertailukelpoiseen käytäntöön erityisen palveluviran sisällä.

Joissain tapauksissa voisi ajatella, että paikallinen seurakunta antaisi vokaation kirkon virkaan myös sellaiselle diakonaatin viranhaltijalle, jolla ei ole juridista työsuhdetta kirkkoon. Näin diakonaattiin voisi saada vihkimyksen silloinkin, kun henkilö tekee työtään esimerkiksi koulussa, lastenkodissa, sairaalassa tai hoitolaitoksessa.

Lisäksi on tehtävä periaatetason ratkaisu siitä, avaako tämä ordinaatio tien piispan virkaan. Toisin sanoen on kysyttävä,

voidaanko diakonaatin virkaan ordinoitu papin tavoin vihkiä piispaksi. Ilman teologista loppututkintoa tämä ei piispainkokouksen mukaan ole mahdollista.

Mietinnössä ehdotetaan diakonaatin viranhaltijoille tiettyjä ordinaatioon perustuvia oikeuksia. Nämä ovat oikeus avustaa ehtoollisen jaossa, saarnata jumalanpalveluksessa kirkkoherran luvalla, opettaa rippikoulussa sekä viedä jumalanpalveluksessa siunattu ehtoollinen yksityiselle henkilölle.

Komitean ehdottama oikeus viedä jumalanpalveluksessa siunattu ehtoollinen niille, jotka eivät voi osallistua yhteiseen jumalanpalvelukseen, olisi Euroopan luterilaisille kirkkoille uusi käytäntö. Amerikan luterilaisissa kirkkoissa tällainen käytäntö sen sijaan on kehitteillä. Komitean ehdotus poikkeaa kirkkomme nykyisestä ehtoollisen teologian tulkinnasta ja käytännöstä. Siksi asia vaatii lisäselvityksiä ennen lopullisia ratkaisuja.

2.4. Diakonaatti ja jumalanpalvelus

Komitea perustelee uudistusta diakonaatin viranhaltijoiden erityisillä tehtävillä jumalanpalveluksessa. Perustelu ei ole vahva, sillä jumalanpalveluksessa ei sakramentin asettamisen lisäksi ole yhtään sellaista tehtävää, jota maallikko ei voisi yhteisen pappouden ja hänelle myönnetyn luvan perusteella toimittaa. Mietinnössä itse asiassa annetaan tunnustus jo olemassaoleville käytännöille. Diakonaattiin kaavailluista viranhaltijoista kaikkein selkeimmät tehtävät jumalanpalveluksessa ovat kanttoreilla. He eivät oman tehtävänsä johdosta voi juurikaan osallistua muihin diakonaatille esitettyihin jumalanpalvelustehtäviin. Toisaalta liturgisen diakonaatin toteutumista ei pidä rajata vain seurakunnan yhteiseen jumalanpalvelukseen, kuten mietinnössä pääosin tehdään. Diakonaatin liturgiset tehtävät voivat toteutua myös monissa sielunhoidon ja ripin piiriin kuuluvissa yksilöllisissä ja yhteisöllisissä tilanteissa, jotka käytännössä ovat riippumattomia messusta.

Komitea on ottanut periaatteessa myönteisen kannan diakonaatin edustajan mahdollisuuteen saarnata jumalanpalveluksessa kirkkoherran luvalla ja jopa toimittaa sanajumalanpalvelus.

Komitea ilmaisee huolensa siitä mahdollisuudesta, että uudistus johtaisi erityisesti papeille kuuluvien tehtävien siirtymiseen diakonaatille todetessaan: "*Saarnaamisoikeuden laajentaminen ei tarkoita sitä, että papit voisivat siirtää virkaansa kuuluvaa saarnaamistehtävää diakonaattiin kuuluville työntekijöille. Säännöksellä olisi merkitystä lähinnä nuorisotyön piirissä.*" (s. 115)

Saarna kuuluu aivan erityisesti pappisviran erityistehtäviin. Komitean esittämä rajausta onkin tulkittava siten, että se pyrkii turvaamaan palveluviran eri muotojen omintakeisuuden ja säilyttämään esimerkiksi papiston ja diakonaatin työnjaossa erillisinä.

Komitea ottaa kielteisen kannan diakonaatin konsekraatio-oikeuteen rajaten sen ainoastaan pappisviran tehtäväksi. Diakonaattiin kuuluville viranhaltijoille esitetään – erikseen perustelematta ja lähinnä nykyiseen lehtorin viran oikeuteen liittyen – oikeutta avustaa ehtoollisen jaossa.

Edellä on jo kiinnitetty huomiota siihen tapaan, jolla mietinnössä kuvataan diakonaatin tehtäviä. Tarkempaa tutkimista edellyttää vielä se, vahvistaako vai heikentääkö uudistus diakonaatin viranhaltijoiden yhteyttä käytännön elämään ja seurakunnan maallikkoihmiin. Komitean linjauksista voidaan näet tehdä se johtopäätös, että diakonaatin tehtäviä katsotaan ensisijaisesti jumalanpalveluksesta käsin. Tällainen tulkinta saattaa korostaa diakonaatin perustehtävien liturgista luonnetta sen muiden tehtävien kustannuksella. Näihin muihin tehtäviin kuuluu evankeliumin sanan julistaminen, joka komitean kannattaman tulkinnan mukaan saa maailmassa rakkauden palvelun muodon. Etenkin nykyisen diakonian viran tehtävät ovat jumalanpalveluksen ulkopuolella, "maailmassa". Yhteyttä jumalanpalvelukseen voi kyllä vahvistaa, mutta ei syrjäyttämällä maallikoita eikä sen rakkaudenpalvelun kustannuksella, joka nyt toteutuu arkielämässä moninaisina vastauksina ihmisten ahdinkoon. Erityisen palveluviran haltijat kutsutaan ennen kaikkea seurakuntalaistensa palvelutehtävään. Koko erityinen palveluvirka tulee perustelluksi tästä tehtävästä käsin. Sen tähden olisi pohdittava myös

sitä, miten uudistus vahvistaa seurakunnan työntekijöiden yhteyttä toisiinsa ja seurakuntalaisiin jumalanpalveluksen ulkopuolella.

3. Johtopäätökset

3.1. Etenemisjärjestys

Piispainkokouksen mukaan komitean esittämät teologiset perustelut tässä lausunnossa esitettyjen tulkintojen tukemina osoittavat, että pappisvirasta erillinen palveluvirka on luterilaisen tunnustuksen mukaan mahdollinen. Tältä pohjalta voidaan tehdä asiaa koskeva periaatepäätös.

Mietinnöstä käyty laaja keskustelu on kuitenkin osoittanut, että käytännön sovellutuksiin olisi viisainta edetä pienemmin askelin kuin komitea esittää. Luontevinta olisi, että aloitettaisiin nykyisistä diakonian- ja nuorisotyön viroista ja selvitettäisiin sen yhteydessä vokaatioon, vihkimykseen ja hallintoon liittyvät kirkko-oikeudelliset ja pastoraaliset kysymykset. Näin saataisiin parhaiten kokemusta mahdollisten muiden virkojen liittämiseksi kokonaisuuteen.

3.2. Työstämistä vaativat periaatteelliset ja käytännölliset asiat

Teologinen peruskonseptio ja sen seuraukset

Vaikka komitean teologiset selvitykset riittävätkin periaatepäätöksen tekemiseen, edellä esitetystä seuraa, että palveluviran eri muotojen yhteiseen perustaan (CA V: "Tämän uskon saamiseksi") tulee jatko-työskentelyssä kiinnittää enemmän huomiota samalla kun niiden erityistehtäviä on edelleen muistettava korostaa.

Pappisviran erityistehtäviin kuuluu sakramenttien hoitamisen lisäksi Jumalan sanan saarna, joka edellyttää klassisen teologian ja eksegetiikan osaamista. Vahva teologinen kapasiteetti on edellytys myös piispan virkaan.

Diakonaattiin hahmotellun erityisosaamisen kirjoa on myös syytä tarkentaa. Käytännössä tämä merkitsee ainakin siitä päättämistä, mitkä nykyisistä viroista tulisivat diakonaattiin ja mikä on perinteisen diakonian tulkinta diakonaatin sisällä.

Koulutus

Diakonaatin rakentaminen esitetyllä tavalla asettaa joka tapauksessa koulutukselle monia haasteita. Kirkon työntekijöiden ja etenkin kyseessä olevien työntekijäryhmien koulutus tapahtuu tällä hetkellä lähes kokonaan yhteiskunnan rahoituksella. Koulutuksen tavoitteena on ns. kaksoiskelpoisuus: Sama koulutus takaa mahdollisuuden työskennellä sekä yhteiskunnan että kirkon tehtävissä. Keskusteluissa

valtion koulutusviranomaisten kanssa on ilmennyt, että kirkon on syytä jatkuvasti pitää kiinni tästä kaksoiskelpoisuudesta. Ammatillisen koulutuksen moninaisuus ja työntekijöiden yhteiskunnallinen pätevyys on myös kirkon etu. Samalla kirkon on tärkeää seurata yhteiskunnallisen kelpoisuuden tuottavien koulutusten kehittämistä.

Kaikilla koulutusaloilla on kuitenkin entistä enemmän kehitettävä myös yhteistä kirkollista, kristillistä ja hengellistä identiteettiä vahvistavaa ulottuvuutta, jonka yhtenä tärkeänä tavoitteena on sitouttaminen kirkon työhön. Tehtävä edellyttää kirkolta ja kouluttavilta oppilaitoksilta yhä vahvempaa keskinäistä yhteistyötä.

Kasvatuksen virka

Komitea esittää, että jokaisessa seurakunnassa olisi kasvatuksen virka. Perusteluissa lienee taustalla ajatus monin paikoin vallitsevan tilanteen legitimoinnista. Pienempien seurakuntien kohdalla ehdotus saattaa olla liian kaavamainen ja edellyttää toteutuessaan kirkon keskusrahaston lisätukea.

Hallinnollinen haaste

Mikäli uudistuksella tavoitellaan tasa-arvoisuutta erityisen viran sisällä, olisi papiston ja diakonaatin hallinnollisten suhteiden toisaalta tuomiokapituliin ja piispaan ja toisaalta seurakuntaan oltava mahdollisimman yhtenevät. Tuomiokapitulin velvollisuutena olisi huolehtia siitä, että myös diakonaattiin vihityillä olisi mahdollisuus

sijoittua seurakuntatyöhön siinäkin tapauksessa, että virkaan valitseminen tapahtuisi paikallisseurakunnassa. Tämän tehtävän toteuttaminen näyttää käytännössä vaikealta. Myös nimikirjan pitämiseen liittyvä työ tuomiokapituleissa lisääntyy. Piispan virka-asema ja erityisesti sen kaitsentaulottuvuus suhteessa diakonaattiin on selvitettävä. Esitetyt näkökohdat puoltavat ajatusta, jonka mukaan diakonaattiuudistusta ei ole mahdollista alkuvaiheessa toteuttaa komitean esittämässä laajuudessa.

Ordinaatio

Diakonaatin viranhaltijoille ehdotettu ordinaatio on esitetystä muodosta vielä monimutkainen ja pappisviran ordinaatioon verrattuna eriarvoinen. Ehdotettu ratkaisu tuo ongelmia tuomiokapituleille ja diakonaatin virkaan valmistuville.

Ordinaatiokoulutuksesta tulee kirkkojärjestykseen sisällyttää diakonaatin virkoihin vihittävien osalta vastaavat määräykset pappisvirkaan vihittävien kanssa. On varauduttava mahdollisimman aikaisin siihen, että tällainen ratkaisu tulee toteutuessaan lisäämään tuomiokapitulien järjestämän ordinaatiokoulutuksen tarvetta. Tämä on otettava huomioon henkilöstöresursseja kehitettäessä.

Siunattujen ehtoollisaineiden vieminen

Komitea ehdottaa, että diakonaatille tulisi ordinaatiossa oikeus viedä siunatut ehtoollisaineet niille, jotka eivät voi osallistua yhteiseen jumalanpalvelukseen. Tähän ehdotukseen ei piispainkokouksen mielestä ole tässä vaiheessa syytä ottaa kantaa.

3.3. Piispainkokouksen kanta diakonaattikomitean esittämiin toimenpide-ehdotuksiin

- 1. Diakonaatin muodostaminen pappisvirasta erilliseksi osaksi kirkon erityistä virkaa*

Piispainkokous katsoo, että ehdotettu ratkaisu on komitean selvitysten ja edellä esitettyjen täydentävien näkökohtien valossa teologisesti mahdollinen.

- 2. Diakonaattiin kuuluvat virat*

Piispainkokous katsoo, että käytännössä on syytä aluksi edetä rajatun tavoittein. Liikkeelle voitaisiin lähteä nykyisestä diakonian virasta ja laajentaa diakonaatin piiriä kasvatukselliskatekeettiseen suuntaan.

3. *Lehtorin viran lakkauttaminen ja sen liittäminen kasvatuksen viran yhteyteen*

Komitean ehdotus merkitsisi nykyisen lehtorin viran huomattavaa muuttumista ja integroitumista kasvatuksen virkaan diakonaatin sisällä. Ratkaisu on sinänsä mahdollinen, mutta voi rauhassa odottaa kunnes on saatu muuta kokemusta diakonaatin rakentumisesta.

4. *Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen säännökset diakonaattiin vihkimisestä ja vihkimisen suomista oikeuksista*

Piispainkokous edellyttää, että ordinaatiot erityisen palveluviran sisällä ovat mahdollisimman yhdenmukaiset.

Piispainkokous ehdottaa tutkittavaksi mahdollisuutta, että seurakunta voisi antaa ordinaation edellytyksenä olevan vokaation diakonaatin virkaan henkilölle, jolla ei ole juridista työsuhdetta kirkkoon, vaan joka työskentelee ko. seurakunnan alueella jossain yhteiskunnallisessa tehtävässä, esim. lastenkodissa, sairaalassa, koulussa tai hoitolaitoksessa. Vastaavaa käytäntöä voidaan pappisviran osalta soveltaa mm. koulujen uskonnonopettajiin ja järjestöjen palveluksessa toimiviin henkilöihin.

5. *Kirkkolain ja kirkkojärjestyksen diakonaattia koskevat virkamiesoikeudelliset säännökset*

Piispainkokous kannattaa komitean ehdotusta.

6. *Kohtiin 1-5 liittyvän säädösmuotoon saattamisen valmistelutehtävän antaminen kirkkohallituksen tehtäväksi*

Siirtymäsäännökset edellyttävät lisäselvityksiä, koska ehdotettu ratkaisu vaatii merkittävää lisäpanostusta ordinaatiokoulutukseen. Ratkaisuun saattaa sisältyä myös se ongelma, että nykyisen järjestelmän mukainen viranhaltija menettää mahdollisuutensa hakea uutta virkaa.

7. *Käsikirjakomitean valmistelutehtävä*

Piispainkokous kannattaa komitean ehdotusta.

8. *Diakonaattiuudistuksen mukainen koulutuksen kehittäminen*

Piispainkokous kannattaa komitean ehdotusta.

9. *Diakonaattiin kuuluvien virkojen hallinnollisten oikeuksien selvitystyö*

Diakonaatin viranhaltijoiden edustuksellisuus kirkon eri hallintoelimissä on selvitettävä erityisesti suhteessa papistoon.

Tämän lausunnon mukana kirkolliskokoukselle toimitetaan tuomiokapitulien diakonaattikomitean mietinnöstä piispainkokoukselle antamat lausunnot. Lisäksi ohessa piispa Erik Vikströmin ja asessori Allan Franzénin eriävät mielipiteet lausuntoon nähden.

Helsingissä 9 päivänä helmikuuta 1999

Arkkipiispa

Jukka Paarma

Vs. piispainkokouksen sihteeri

Raimo Turunen

ERIÄVÄT MIELIPITEET

Piispainkokouksen lausuntoon diakonaattikomitean mietinnöstä esittivät eriävän mielipiteen piispa Erik Vikström ja asessori Allan Franzén.

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Sekä virkateologista ratkaisua että käytännön toimintamallia ajatellen yhdyin vain siihen mikä sanotaan lausunnon kohdassa 3.3.2.: "Liikkeelle voitaisiin lähteä nykyisestä diakonian virasta ja laajentaa diakonaatin piiriä kasvatuksellis-katekeettiseen suuntaan." Näin hahmoteltu ja mahdollisesti laajennettu diakonian virka säilyttäisi karitatiivisen perusluonteensa ja olisi edelleenkin pappisvirasta selvästi erillään oleva itsenäinen kirkon palvelusvirka.

Erik Vikström

Biskopsmötet 9-10.2.1999

Reservation

Eftersom undertecknad anser att biskopsmötets utlåtande inte i tillräcklig grad påtalar bristerna i diakonatkommitténs betänkande, kan jag inte omfatta utlåtandet och ber att min avvikande mening antecknas till protokollet.

Allan Franzén

Allan Franzén

24 §

Apokryfikirjojen kääntäminen

(Jatkokäsittely 7 §:ään)

Valmistusvaliokunta oli tehnyt edellisen päivän istunnossa sovitut muutokset kirkolliskokoukselle tehtävään esitykseen.

Asian jatkokäsittelyssä ei käytetty puheenvuoroja.

Piispainkokous päätti

tehdä kirkolliskokoukselle liitteenä olevan esityksen.

Liite

Piispainkokouksen esitys nro 1/1999 kirkolliskokoukselle

APOKRYFIKIRJOJEN KÄÄNTÄMINEN

Aessori Sariolan aloite

Lapuan hiippakunnan asessori Heikki Sariola on 7.11.1998 esittänyt piispainkokoukselle aloitteen tekemistä kirkolliskokoukselle, että kirkolliskokous ryhtyisi toimenpiteisiin Vanhan testamentin apokryfikirjojen kääntämiseksi. Aloitteessaan asessori Sariola toteaa, että raamatunkäännöksen valmistumisesta on nyt kulunut kuusi vuotta. Raamatunkäännöstyö jäi kuitenkin kesken, koska määrärahaa ei silloin myönnetty Vanhan testamentin apokryfikirjojen kääntämistä varten. Ratkaisu oli silloin ymmärrettävä ja perusteltu. Mutta mitä pidemmälle aika kuluu, sitä ongelmallisemmaksi se muodostuu. Historiallisesti katsoen rajaus oli poikkeuksellinen, sillä silloin jätettiin ensimmäistä kertaa suomentamatta kyseiset kirjat. Asessori Sariolan mukaan myös luterilaisen raamattuteologian kannalta on ongelmallista, että apokryfikirjat jätettiin kääntämättä. Ratkaisu heijastelee kansainvälisten raamattuseurojen taustalta nousevaa perinnettä, joka meilläkin on varsin tuttu tältä vuosisadalta. Se on vieras luterilaiselle ja vanhojen kirkkojen traditiolle.

Asian taustaa

Apokryfikirjat sisältyivät Vanhan testamentin liitteenä ensimmäiseen suomenkieliseen Raamattuun vuodelta 1642. Ne ovat mukana kaikissa Lutherin mukaisissa vanhoissa kirkkoraamatuissamme. Gezeliusten raamattuteoksesta (1711-1728) ne puuttuvat, nähtävästi taloudellisista syistä. 1900-luvulla ne ovat puuttuneet useimmista raamatunpainoksistamme, koska ne on kustantanut tai kustantamista on avustanut British and Foreign Bible Society eikä seura ole reformoitujen kirkkojen omaksuman näkemyksen mukaan apokryfikirjoja tahtonut levittää.

Uusin apokryfikirjojen käännös hyväksyttiin vuoden 1938 kirkolliskokouksessa. Nykyisen raamatunkäännöstyön aikana piispainkokous teki keväällä 1984 kirkolliskokoukselle aloitteen Vanhan testamentin apokryfikirjojen kääntämiseksi ajanmukaiselle suomen kielelle (piispainkokouksen esitys kirkolliskokoukselle nro 1/1984). Käännettäväksi esitetyt kirjat olivat Juditin kirja, Viisauden kirja, Tobiaan kirja, Sirakin kirja, Barukin kirja, Jeremian kirje, Ensimmäinen makkabealaiskirja, Toinen makkabealaiskirja, Kolmas makkabealaiskirja, Lisäyksiä Danielin kirjaan, Manassen rukous, Kreikkalainen Ester, Kreikkalainen Esra ja Psalmi 151. Piispainkokouksen saaman tiedon mukaan raamatunkäännöskomitea oli valmis suorittamaan tämän käännöstyön, mikäli kirkolliskokous sen komitealle tehtäväksi antaa. Piispainkokous perusteli esitystään seuraavasti:

"Raamatunkäännöstyö Suomessa ei ole pelkästään evankelisluterilaisen kirkon asia, vaan se on myös valtiovallan ja koko yhteiskunnan intressiin kuuluva kysymys. Vanhan testamentin apokryfikirjojen kohdalla luterilaisen kirkon taholla on syytä painottaa niiden kulttuurimerkitystä,

vaikka ne eivät olekaan keskeisen tärkeitä kirkollemme. Lutherin mukaan ne ovat 'hyvät ja hyödylliset lukea'. Apokryfikirjat ovat tärkeitä erityisesti Suomen Ortodoksiselle kirkolle ja Katoliselle kirkolle. Valtiovallan taloudellinen tuki näiden kirjojen käännöstyölle on piispainkokouksen mielestä erityisen perusteltua."

Kirkolliskokouksen perustevaliokunta mietinnössään nro 7/1984 liittyi piispainkokouksen perusteluihin korostaen sekä apokryfikirjojen kuulumista meidän raamatullaitoksiimme että niiden kulttuuri-merkitystä. Perustevaliokunta viittaa mm. J.S. Bachin, Friedrich Händelin, Johannes Brahmsin ja Anton Rubinsteinin sävelteoksiin sekä apokryfikirjojen vaikutukseen kuvataiteisiin ja kirjallisuuteen. Apokryfikirjat ovat Suomessa olleet myös vuosisatoja suosittua lukemistoa ja kansanviisauden lähteistöä. Lisäksi perustevaliokunta liittyi apokryfikirjojen merkitykseen ortodoksiselle ja roomalaiskatoliselle kirkolle.

Perustevaliokunnan esityksen mukaisesti kirkolliskokous syksyllä 1984 päätti

1. ryhtyä toimenpiteisiin Vanhan testamentin apokryfikirjojen kääntämiseksi suomen kielelle;
2. pyytää asettamaansa raamatunkäännöskomiteaa käännöstyön valmistelu varten nimeämään ortodoksisen kirkon ja katolisen kirkon edustajilla täydennetyin jaoston;
3. antaa kirkkohallitukselle tehtäväksi neuvotella valtiovallan edustajien kanssa käännöstyön kustantamiseen ja rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä;
4. antaa raamatunkäännöskomitealle tehtäväksi esittää vuoden 1986 kirkolliskokoukselle suunnitelma käännöstyön kustannuksista, rahoituksesta ja järjestelyistä sekä työssä noudatettavista käännösperiaatteista.

Maaliskuussa 1986 raamatunkäännöskomitea jätti kirkolliskokoukselle mietinnön, joka sisälsi suunnitelman apokryfikirjojen kääntämisestä. Keväällä 1987 kirkolliskokous päätti mm.

1. antaa raamatunkäännöskomitealle tehtäväksi asettaa nelijäseninen työryhmä suomentamaan Vanhan testamentin apokryfikirjat mietinnön periaatteiden mukaisesti;
- ...
4. että suomentamistyöhön saadaan ryhtyä vasta kun rahoitus on varmistettu.

Rahoituksen varmistamisella viitattiin raamatunkäännöskomitean esitykseen valtiovallan sekä ortodoksisen ja katolisen kirkon osuudesta käännöskustannuksissa. Taloudellisista syistä käännöstyön organisointi oli tarkoitus tehdä varsinaista raamatunkäännöstyötä kevyemmäksi. Määrärahaa apokryfikirjojen kääntämistä varten ei kuitenkaan tuolloin myönnetty eikä kirkolliskokous ole vuoden 1987 jälkeen asiaan muutoinkaan palannut.

Piispainkokouksen esitys

Piispainkokous katsoo, että käännöshanke on nyt syytä toteuttaa. Ne perustelut, jotka piispainkokous esitti aloitteessaan keväällä 1984 kirkolliskokoukselle sekä ne, jotka kirkolliskokouksen perustevaliokunta mietinnössään nro 7/1984 esitti, ovat edelleen voimassa. Vanhan testamentin apokryfikirjat ovat sellainen osa luterilaista Raamatun käyttöperinnettä, että on hyvin perusteltua ryhtyä toimenpiteisiin uuden käännöksen aikaansaamiseksi.

Piispainkokous esittää kunnioittavasti, että

kirkolliskokous ryhtyisi toimenpiteisiin Vanhan testamentin apokryfikirjojen suomentamiseksi ottaen huomioon perustelut, jotka on esitetty jo käännöshankkeen edellisessä vaiheessa piispainkokouksen esityksessä kirkolliskokoukselle nro 1/1984 sekä kirkolliskokouksen perustevaliokunnan mietinnössä n:o 7/1984.

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 1999

Arkkipöiispa

Jukka Paarma

Vs. piispainkokouksen sihteeri

Raimo Turunen

25 §

Pappisasessorien työmäärä ja tehtävien vaatiman työajan korvaaminen seurakunnalle

(Jatkokäsittely 8 §:ään)

Valmistusvaliokunta oli edellisen käsittelyn jälkeen tarkentanut päätösesitystään.

Asian jatkokäsittelyssä käyttivät puheenvuoroja Kantola ja Pihkala.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti piispainkokous päätti

esittää kirkkohallitukselle, että se varaisi vuoden 2000 talousarviosta alkaen kunkin tuomiokapitulin määrärahaan H 35 vuosipalkan suuruisen summan käytettäväksi aputyövoiman palkkaamiseen pappisasessorien seurakuntiin.

26 §

Lasten ehtoollisella käynnin edistäminen ja käyntiä koskevat ohjeet

(Jatkokäsittely 9 §:ään)

Valmistusvaliokunta oli edellisenä istuntopäivänä käydyn keskustelun perusteella tehnyt uuden päätösesityksen.

Asian jatkokäsittelyssä käyttivät puheenvuoroja Kataja, Pihkala, Huotari, Huovinen, Kantola, Rimpiläinen ja Haataja.

Valmistusvaliokunnan päätöstekstiin tehtiin kielellisiä tarkennuksia.

Huovinen esitti työryhmän puheenjohtajaksi asessori Reijo Katajaa ja Rimpiläinen asessori Timo Määttä. Suoritettussa äänestyksessä Timo Määttä valittiin työryhmän puheenjohtajaksi äänin 8-5.

Piispainkokous päätti

- 1. asettaa työryhmän selvittämään lasten ehtoolliselle osallistumisen kysymyksiä, kuten lapsiryhmien ehtoolliselle saattamista ja rippikoulukommuuniota, sekä*

tekemään tarvittaessa esityksen asiaa koskevien ohjeiden tarkistamiseksi; ja

2. *nimetä työryhmään jäseniksi johtava sihteeri Rauno Elomaan (siht.), pastori Reijo Liimataisen, perhetyön sihteeri Helena Lindforsin, asessori Timo Määtän (puh.joht.) sekä päiväkerhotyön toiminnanohjaaja Ritva Purho-Väreän. Työryhmän tulee työskentelyssään olla yhteydessä kirkon jumalanpalvelus- ja musiikkitoiminnan keskuksen.*

27 §

Kirkkoherralta vaadittava seurakuntatyön johtamisen tutkinto

(Jatkokäsittely 12 §:ään)

Valmistusvaliokunta oli tehnyt esitykseen edellisen päivän käsittelyssä sovitut korjaukset.

Keskustelussa käyttivät puheenvuoroja Pihkala ja Mäkeläinen.

Käsittelyn perusteella piispainkokous päätti

1. *tehdä liitteenä olevan päätöksen kirkkoherralta*

- vaadittavasta seurakuntatyön johtamisen tutkinnosta;*
2. *pyytää tuomiokapituleita jatkamaan yhteistyössä kirkon koulutuskeskuksen kanssa piispainkokouksen päätöksen mukaisesti ja kirkkoherratyöryhmän esityksen pohjalta seurakuntatyön johtamisen tutkinnon sisällön ja toteutuksen kehittämistä siten, että tutkinnon suorittaminen voi käynnistyä vuoden 2000 alusta; sekä*
  3. *esittää kirkkohallitukselle, että se myöntäisi tuomiokapituleille määrärahan kouluttajien ja tukihenkilöiden palkkioita ja matkakorvauksia varten.*

Liite

**PIISPAINKOKOUKSEN PÄÄTÖS
KIRKKOHERRALTA VAADITTAVASTA
SEURAKUNTATYÖN JOHTAMISEN TUTKINNOSTA**

Annettu Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 1999

Piispainkokous on kirkkojärjestyksen 6 luvun 18 ja 20 §:n nojalla määrännyt seuraavaa:

1 §

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon voivat suorittaa ne papit, joilla on vähintään arvosanalla kiitoksella hyväksytään (cum laude approbatur) suoritettu pastoraalitutkinto.

Seurakuntatyön johtamisen tutkinnon korvaa ylempi pastoraalitutkinto tai ennen vuotta 2000 suoritettu Kirkon johtamiskoulutusohjelman 1990 mukainen johtamiskoulutus.

2 §

Lupa tutkinnon suorittamiseen haetaan tuomiokapitulilta, joka tutkii hakijan 1 §:ssä mainitut edellytykset ja mikä aikaisemmasta koulutuksesta luetaan hyväksi tutkintoa suoritettaessa.

3 §

Varsinaiseen tutkintoon sisältyy noin kahden (2) opintoviikon laajuinen ja noin lukukauden kestävä kirkkoherran tehtäviä ja johtajuutta käsittelevä opintokokonaisuus sekä sen aikana soveltuvuustutkinta, jossa selvitetään tutkinnon suorittajan edellytyksiä toimia työyhteisön johtajana.

4 §

Opintokokonaisuuden järjestää tuomiokapituli ja sitä ohjaa pääsihteeri. Soveltuvuustutkinnan järjestää kirkon koulutuskeskus.

5 §

Tutkinnosta annetaan arvosana, jota määriteltäessä otetaan huomioon sekä opintokokonaisuus että soveltuvuustutkinta. Tutkinnon voi suorittaa kiitettävästi (3), tyydyttävästi (2) tai välttävästi (1). Arvosanaa on mahdollisuus tuomiokapitulin luvalla korottaa.

6 §

Tutkinnon suorittaminen arvosanoineen merkitään nimikirjaan.

7 §

Tämä päätös tulee voimaan 10 päivänä helmikuuta 1999.

Helsingissä 10 päivänä helmikuuta 1999

Arkkipiispa

Jukka Paarma

Vs. piispainkokouksen sihteeri

Raimo Turunen

28 §

Piispainkokouksen istunnon päättäminen

Piispainkokouksen istunnon asioiden tultua käsittelyiksi *arkkipiispa Jukka Paarma* kiitti osallistujia asiallisesta, avoimesta ja luottamuksellisesta yhteisestä työskentelystä. Hän totesi panneensa merkille, miten piispainkokouksen jäsenet olivat paneutuneet asioihin ja valmistautuneet huolella kokoukseen. *Arkkipiispa* kiitti valmistus-valiokunnan puheenjohtajaa ja jäseniä, sihteeriä, piispainkokouksen kansliaa ja tiedotuksen edustajia. *Arkkipiispa* ilmaisi kokouksen olleen itselleen avoimuudessaan ja ymmärtäväisyydessään miellyttävä kokemus.

Valmistusvaliokunnan puheenjohtaja *piispa Juha Pihkala* kiitti kokouksen puolesta puheenjohtajaa. Hän totesi kokoukseen liittyneen uudelle *arkkipiispalle* arvattavasti jännittäviäkin piirteitä. *Arkkipiispa* on kuitenkin toiminut puheenjohtajana kuuntelevasti ja vienyt taitavasti asioita eteen päin. *Piispa Pihkala* toivotti *arkkipiispalle* edelleen siunausta.

Arkkipiispa Jukka Paarma johti yhteisen puolipäiväruokouksen (ad sextam). Hän julisti istunnon päättyneeksi klo 12.00.

Vakuudeksi

Raimo Turunen

Pöytäkirja tarkistettu ja hyväksytty

Timo Määttä

Pertti Voutilainen